

Resultaten verantwoordings- onderzoek 2013 bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV)

21 mei 2014

Dit document bevat alle resultaten van ons Verantwoordingsonderzoek 2013 bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) zoals gepubliceerd op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek. De tekst op de website en in dit document is vastgesteld op 12 mei 2014. Dit document is op 21 mei 2014 aangeboden aan de Tweede Kamer.

Inhoud

1 Decentralisatie arbeidsparticipatie	1
2 Kengetallen en ontwikkelingen van het Ministerie van SZW	2
2.1 Ministerie van SZW in cijfers	2
2.2 Ontwikkelingen	2
3 Beleidsinformatie Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid	6
3.1 Decentralisatie arbeidsparticipatie	6
3.1.1 Hoe ontwikkelt de gebundelde uitkering Participatiebudget/WSW zich?	8
3.1.2 Gevolgen decentralisatie arbeidsparticipatie doelgroep Wajong	8
3.1.3 Casus Wajong na het invoeren van de Participatiewet	10
3.1.4 Samenwerking lokale rekenkamers	12
3.2 Kinderopvangtoeslag kost meer dan nodig	12
3.2.1 Uitgaven aan kinderopvangtoeslag 2,3 miljard euro in 2013	17
3.2.2 Kinderopvangtoeslag kost meer dan nodig	23
3.2.3 Pedagogische kwaliteit kinderopvang: Minder fouten geconstateerd, maar gemiddelde kwaliteit daalt	28
3.2.4 Verantwoording: Monitoring pedagogische kwaliteit moet verder verbeteren	32
3.3 Oordeel beleidsinformatie: onderzochte beleidsinformatie deugdelijk tot stand gekomen en voldoet aan verslaggevingsvoorschriften	36
3.4 Verantwoording onderzoek beleidsthema	36
4 Bedrijfsvoering Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid	45
4.1 Oordeel bedrijfsvoering: geen onvolkomenheden	45
4.2 Oordeel informatie over de bedrijfsvoering: deugdelijk tot stand gekomen en voldoet aan verslaggevingsvoorschriften	45
4.2.1 Aandachtspunt: Eerste stap gezet in het geven van informatie over het fraudebeleid	46
4.3 Historisch verloop onvolkomenheden SZW	46
4.4 Onvolkomenheden in relatie tot beheerdomeinen SZW	47
5 Financiële informatie Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid	49
5.1 Budgettair kader Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt	49

5.2 Uitvoeringspraktijk Participatiebudget: de reikwijdte van het rechtmatigheidsbegrip	50
5.3 Verdere verbetering financieel beheer Caribisch Nederland mogelijk	54
5.4 Financiële informatie kinderopvangtoeslag verdeeld over verschillende verantwoordingen	54
5.5 Oordeel rechtmatigheid financiële informatie: geen fouten en onzekerheden	56
5.5.1 Aandachtspunt: Wet normering topinkomens	57
5.6 Oordeel deugdelijke weergave financiële informatie: geen fouten en onzekerheden	57
5.7 Rechtmatigheid en deugdelijke weergave op artikelniveau: geen fouten en onzekerheden	57
5.8 Onvolkomenheden in relatie tot artikelen SZW	57
6 Alle financiële gegevens	59
6.1 Alle begrotingsartikelen	59
6.2 Baten-lastendiensten	83
6.3 Saldibalans	84
6.4 Afgerekende voorschotten	89

1 Decentralisatie arbeidsparticipatie

1

Met ingang van 1 januari 2015 krijgen gemeenten meer verantwoordelijkheden met betrekking tot arbeidsparticipatie. Ook andere onderdelen binnen het sociale domein worden per 1 januari gedecentraliseerd: jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en de zorg voor chronisch zieken en gehandicapten. Op verzoek van de Tweede Kamer besteden wij dit jaar in ons verantwoordingsonderzoek aandacht aan de decentralisaties, die naast dit ministerie ook spelen bij de Ministeries van VWS, VenJ en BZK, zie onze bevindingen over [decentralisaties bij Rijksbreed](#).

Bij het onderdeel beleidsinformatie gaan we uitgebreid in op de [Decentralisatie van de arbeidsparticipatie](#).

Reactie van de minister

De minister van SZW zegt in zijn reactie over de decentralisatie van de arbeidsparticipatie het volgende:

‘De decentralisatie van – onder meer - de arbeidsparticipatie is een ingrijpende operatie, die veel mensen raakt. Het is daarom begrijpelijk dat u in uw rapport aandacht vraagt voor dit onderwerp.

Om de wet goed bij gemeenten te laten ‘landen’ zorgt de Programmaraad, met financiële ondersteuning van SZW, voor ondersteuning bij de implementatie. Daarnaast geeft SZW feitelijke informatie aan gemeenten en organiseert het ministerie samen met andere departementen bijeenkomsten over de samenhang met de decentralisaties rondom jeugd en zorg.’

Naar aanleiding van ons oordeel over de bedrijfsvoering zegt de minister: ‘Het verheugt mij dat u in geen van de kritische en relevante beheardomeinen onvolkomenheden heeft geconstateerd. Voor SZW is dit het tweede jaar op rij. Dit is een resultaat waar SZW trots op is. Het legt tegelijkertijd de lat voor de toekomst hoog: de inspanningen van SZW moeten erop zijn gericht om dit resultaat vast te houden. De bedrijfsvoering blijft daarom mijn aandacht houden.’

[Lees de volledige reactie op \[verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\]\(#\)](#)

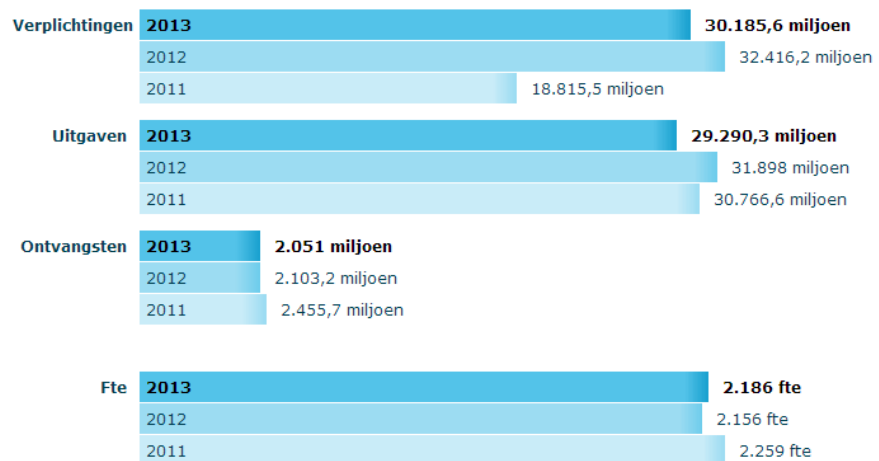

2 Kengetallen en ontwikkelingen van het Ministerie van SZW

2

2.1 Ministerie van SZW in cijfers

Ministerie van SZW in cijfers

Bedragen in miljoen euro.

*) Bron cijfers 2013: Jaarverslag SZW, versie 26 maart

2.2 Ontwikkelingen

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft belangrijke taken voor de arbeidsmarkt, sociale voorzieningen en pensioenen. De minister van SZW wil in de komende jaren het stelsel van sociale zekerheid en het pensioenstelsel moderniseren om die stelsels daarmee ook voor toekomstige generaties betaalbaar te houden. In het Sociaal akkoord (april 2013) is afgesproken dat sociale partners en gemeenten intensiever gaan samenwerken bij het regionale arbeidsmarktbeleid. Werkgevers bij private ondernemingen en de overheid dragen tussen nu en 2026 zorg voor 125.000 extra banen voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Voor het geval deze afspraak niet wordt gerealiseerd, is er een quotumwet in voorbereiding. Het stelsel van de ontslagbescherming wordt vereenvoudigd en de bescherming van flexibele arbeid wordt verbeterd. Voor het bestrijden

van de crisis levert het ministerie een financiële bijdrage aan de sectorplannen van de sociale partners.

Met ingang van 1 januari 2015 krijgen gemeenten meer verantwoordelijkheden met betrekking tot de arbeidsparticipatie. Ook andere onderdelen binnen het sociale domein worden per 1 januari gedecentraliseerd: jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en de zorg voor chronisch zieken en gehandicapten. Op verzoek van de Tweede Kamer besteden wij dit jaar in ons verantwoordingsonderzoek aandacht aan de decentralisaties.

Naast het Ministerie van SZW zijn ook de Ministeries van VWS, VenJ en BZK hierbij betrokken, zie onze bevindingen over [decentralisaties bij Rijksbreed](#).

Met de Participatiewet wil de regering de kansen op de arbeidsmarkt van mensen met een arbeidsbeperking vergroten. De doelgroep van de Participatiewet bestaat uit mensen die kunnen werken, maar die zijn aangewezen op ondersteuning om in hun bestaan te voorzien en/of aan werk te komen. Het wetsvoorstel Participatiewet ligt nu (april 2014) bij de Eerste Kamer. De beoogde ingangsdatum is 1 januari 2015.

Bedrijfsvoering

Het grootste deel van de SZW-begroting bestaat uit programma-uitgaven. Ruim 95% van de begrotingsuitgaven van het Ministerie van SZW gaat in de vorm van specifieke uitkeringen, subsidies en rijksbijdragen naar derden. De bedrijfsvoering van het ministerie is op orde en wij hebben geen belangrijke fouten in de financiële informatie aangetroffen.

De minister van SZW is naast de begrotingsgelden ook verantwoordelijk voor het beheer van de premiegefinancierde uitgaven binnen het budgettair kader Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt (SZA-kader). De premiegefinancierde uitgaven van het Ministerie van SZW bedroegen circa 53,6 miljard euro. Deze middelen vallen buiten de reikwijdte van ons jaarlijkse verantwoordingsonderzoek, zie [Uitvoeringspraktijk Participatiebudget: de reikwijdte van het rechtmatigheidsbegrip](#).

Wijzigingen in de begrotingsindeling

De begrotingsindeling is in 2013 gewijzigd mede als gevolg van de nieuwe begrotingspresentatie 'Verantwoord begroten' en het aantreden van het kabinet Rutte-Asscher. Bovendien zijn enkele beleidsterreinen en taken tussen ministeries verschoven. In de [conversietabel](#) ziet u waaruit de wijzigingen van 2013 ten opzichte 2012 zijn op te maken.

	41 Inkomensbeleid	42 Arbeidsparadijate	44 Gezond en veilig werken	45 Pensioenbeleid	46 Inkomensbeleid	47 Aan het werk, bemiddeling en re-integratie	48 Sociale werkvoorziening	49 Overige inkomensbescherming	50 Tegemoetkoming specifieke kosten	51 Rijksbijdragen aan sociale fondsen	52 Kinderopvang	Niet-toelbaar	56 Apparatuuruitgaven kerndepartement	97 Aflopende regelingen	98 Algemeen	99 Nominaal en onvoorzien
1 Arbeidsmarkt	X	X														
2 Bijstand, Toeslagenwet en Sociale Werkvoorziening		X			X	X	X									
3 Arbeidsongeschiktheid					X	X	X									
4 Jonggehandicapten					X	X	X									
5 Werkloosheid					X											
6 Ziekte en zwangerschap		X					X									
7 Kinderopvang								X								
8 Oudersvoorziening							X	X								
9 Nabestaanden							X									
10 Tegemoetkoming ouders							X	X								
11 Uitvoeringskosten	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
12 Rijksbijdragen									X							
13 Integratie en maatschappelijke samenhang																
Niet beleidsartikelen													X			
96 Apparatuuruitgaven kerndepartement														X		
97 Aflopende regelingen															X	
98 Algemeen																X
99 Nominaal en onvoorzien																X

1. **Het nieuwe artikel Arbeidsmarkt bestaat uit het oude artikel 41 Inkomensbeleid en de oude OD's 1 tm 4 van art 42 Arbeidsparticipatie (nuw WAZO).**
2. Het nieuwe artikel Bijstand, Toeslagenwet en Sociale Werkvoorziening bestaat uit artikel 46 Inkomensbescherming met activering de OD 5 (BUIG, bijstand buitenland, bijstand zelfstandigen, bijstand overig) en OD 6 (Caribisch Nederland). Van het artikel 47 Aan het werk: bemiddeling en reïntegratie wordt OD 2 (Participatiebudget, Re-integratie Caribisch Nederland, Herstructureringsfaciliteit en Indicatiestelling WSW en beleidsondersteunend aan het nieuwe artikel toegevoegd.
3. Het nieuwe artikel Arbeidsongeschiktheid bestaat uit artikel 46 de OD 2 (IVA, WGA, WAO, WAZ) en OD 6 (Caribisch Nederland). Van het artikel 47 wordt OD 2 (Re-integratie WAZ/WAO/WIA) aan het nieuwe artikel toegevoegd.
4. Het nieuwe artikel Jonggehandicapten bestaat uit het oude artikel 46 de OD 3 (Wajong) en de OD 6 (Caribisch Nederland). Van het oude artikel 47 wordt OD 2 (Re-integratie Wajong) aan het nieuwe artikel toegevoegd.
5. Het nieuwe artikel Werkloosheid bestaat uit het oude artikel 46 de OD 1 (IOW, WW) en OD 6 (Caribisch Nederland).
6. Het nieuwe artikel ziekte en zwangerschap bestaat uit het oude artikel 42 Arbeidsparticipatie de OD 4 (WAZO). Van het oude artikel 49 Overige inkomensbescherming wordt de OD 2 (TAS) aan het nieuwe artikel toegevoegd.
7. Ongewijzigd artikel.
8. Het nieuwe artikel Oudagsvoorziening bestaat uit het oude artikel 49 de OD 2 (AOW) en OD 4 (Caribisch Nederland) en uit het oude artikel 50 Tegemoetkoming specifieke kosten de OD 3 (MKOB).
9. Het nieuwe artikel Nabestaanden bestaat uit het oude artikel 49 de OD 1 (Anw) en OD 4 (Caribisch Nederland).
10. Het nieuwe artikel Tegemoetkoming ouders bestaat uit het oude artikel 50 de OD 1 (TOG, AKW, WK9).
11. Het nieuwe artikel Uitvoeringskosten bestaat uit het oude artikel 47 de OD 1 (Basisdienstverlening UWV, BKWI) en OD 2 (Re-integratie uitvoeringskosten). Bovendien zijn alle uitvoeringskosten van alle oude artikelen aan dit nieuwe artikel toegevoegd.
12. **Ongewijzigd artikel.**
13. In het Regeerakkoord is een departementale herverdeling van het integratiebeleid vastgelegd. Dit beleidsterrein wordt van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) overgeheveld naar het Ministerie van SZW. Concreet betekent dit dat de beleidsactiviteiten van artikel 5 eïntegratie en maatschappelijke samenhang» van de BZK-begroting in zijn geheel als artikel 13 in de SZW-begroting worden opgenomen. De met deze overgang gepaard gaande overheveling van personele en materiele budgetten is op het nieuwe artikel 96 verwerkt.
96. In het Regeerakkoord is een departementale herverdeling van het integratiebeleid vastgelegd. Dit beleidsterrein wordt van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) overgeheveld naar het Ministerie van SZW. De met deze overgang gepaard gaande overheveling van personele en materiele budgetten is op het nieuwe artikel 96 verwerkt.
97. Ongewijzigd artikel.
98. Het nieuwe artikel Algemeen bestaat uit het oude artikel 46 de OD 5 (Handhaving, overig) en uit het oude artikel 47 de OD 2 (vergoeding uitvoering ESF en beleidsondersteunend).
99. Ongewijzigd artikel.

3 Beleidsinformatie Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

6

3.1 Decentralisatie arbeidsparticipatie

Parlementaire behandeling wet- en regelgeving nog niet afgerond

De parlementaire behandeling van de wet- en regelgeving rond de decentralisatie van de arbeidsparticipatie is nog niet afgerond.

Stappen inrichten informatievoorziening gezet, nog geen integraal beeld

De staatssecretaris van SZW heeft in december 2013 het "Plan van aanpak Monitor en Evaluatie Participatiewet" naar de Tweede Kamer gestuurd. In dit plan van aanpak noemt zij een aantal monitors, waarmee zij de gevolgen en de resultaten van de decentralisatie van de arbeidsparticipatie wil volgen.

Bij de beoogde decentralisatie van de arbeidsparticipatie in 2015 gaat de Wet Werk en Bijstand (WWB) over in de Participatiewet. Verder wordt bij deze decentralisatie de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) afgesloten voor nieuwe instroom en worden de toegangseisen voor de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong) strenger.

Werkgevers in de private sector en bij de overheid worden geacht te zorgen voor extra banen (garantiebanen). Per arbeidsregio wordt een Werkbedrijf opgezet, waarin gemeenten, het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) en de sociale partners mensen met een arbeidsbeperking moeten plaatsen op de met werkgevers afgesproken extra banen.

Momenteel bestaan er voor mensen met arbeidsvermogen verschillende regelingen: de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong), de Wet sociale werkvoorziening (WSW) en de Wet werk en bijstand (WWB). Deze regelingen kennen verschillende rechten en plichten en zijn volgens het kabinet Rutte-Asscher te weinig activerend. Met de Participatiewet wil het kabinet zoveel mogelijk mensen met arbeidsvermogen naar werk toe leiden. De doelgroep bestaat uit mensen met arbeidsvermogen die zijn aangewezen op (tijdelijke) ondersteuning om in hun bestaan te voorzien en/of op (tijdelijke) ondersteuning om aan

het werk te komen. Gemeenten worden verantwoordelijk voor deze doelgroep.

7

Vergelijking tussen de huidige situatie en de situatie na 1 januari 2015

In onderstaande tabel geven wij een overzicht van de veranderingen die in de WWB, de WSW en de Wajong optreden. Voor de Wajong hebben wij de [gevolgen van de decentralisatie](#) verder uitgewerkt.

Veranderingen door Participatiewet in 2015

WWB nu	WWB vanaf 2015
<p>Gemeenten verstrekken bijstand aan bijstandsgerechtigden. Daarnaast verzorgen gemeenten re-integratieondersteuning aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bijstandsgerechtigden; • Uitkeringsgerechtigden op grond van IOAW, IOAZ of Anw; • niet-uitkeringsgerechtigden. <p>In december 2013 werden 398.000 WWB-uitkeringen verstrekt volgens het CBS.</p>	<p>WWB wordt Participatiewet. Gemeenten krijgen nieuwe instrumenten tot hun beschikking om participatie te bevorderen. Zowel het beroep op bijstand als het beroep op re-integratie kan toenemen, omdat de WSW afgesloten is voor nieuwe instroom en de toegangseisen voor de Wajong strenger worden.</p>
WSW nu	WSW vanaf 2015
<p>Gemeenten hebben zorgplicht voor mensen met een WSW-indicatie. WSW'ers hebben recht op een (aangepaste) baan met bijbehorend loon. Indicatieverstrekking via het UWV. Gemeenten besteden de uitvoering van de WSW veelal uit aan SW-bedrijven, maar blijven zelf eindverantwoordelijk. Gemeenten ontvangen een bijdrage van het rijk voor gerealiseerde WSW-plaatsen. In december 2012 waren 102.445 personen werkzaam met een WSW-dienstbetrekking volgens Panteia/Research voor Beleid.</p>	<p>Vanaf 01-01-2015 kan niemand meer toetreden tot de WSW. Het werknemersbestand van 31-12-2014 behoudt zijn rechten en plichten. Efficiëncykortingen op de bijdrage per WSW-plaats van het Rijk.</p>
Wajong nu	Wajong vanaf 2015
<p>Het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) indiceert voor de Wajong, betaalt de uitkeringen en verzorgt re-integratie activiteiten. Uitgaven voor Wajong komen ten laste van de rijksbegroting. Wajongers kunnen een WSW-dienstbetrekking hebben. In december 2013 werden 238.700 Wajong-uitkeringen verstrekt volgens het CBS. [Link naar http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37789ksz&D1=...,(I-16)-I&HD=140428-1105&HDR=T&STB=G1]</p>	<p>Het UWV blijft de taken voor de Wajong uitvoeren. Wel worden de toegangseisen tot de Wajong strenger.</p>

Reactie van de minister

De minister is het met ons eens dat werkgevers in de private sector en bij de overheid worden geacht te zorgen voor extra banen. De minister benadrukt dat werkgevers niet alleen geacht worden hiervoor te zorgen, maar dat zij zich hiervoor garant hebben gesteld. Als de extra banen er niet komen treedt, nadat het Parlement heeft ingestemd met de Quotumwet en na overleg met sociale partners en gemeenten, de quotumplicht in werking.

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](#)

3.1.1 Hoe ontwikkelt de gebundelde uitkering Participatiebudget/WSW zich?

8

De bijdrage voor de re-integratie en de WSW ontwikkelt zich de komende jaren als volgt:

Gebundeld re-integratiebudget gemeenten na verwerking sociaal akkoord

	2015	2016	2017
WSW	2.257	2.084	1.898
Participatiebudget	585	545	507
Overig	24	64	104
Totaal	2.866	2.693	2.509

Bedragen in miljoenen euro's

Bron:

[Vierde Nota van Wijziging](#)

[Invoeringswet Participatiewet Zesde Nota van Wijziging](#)

Op de WSW-middelen wordt een efficiencykorting toegepast. De staatssecretaris van SZW heeft met de VNG afgesproken om een monitor te ontwikkelen (WSW-thermometer) waarin wordt nagegaan of de aannames bij deze efficiencykorting op de WSW-middelen juist zijn. Gedurende een periode van zes jaar wordt inzicht gevraagd in de inspanningen van gemeenten om de bezuinigingsdoelstellingen op de WSW te realiseren.

Zoals al eerder is aangegeven kan het beroep op dit re-integratiebudget toenemen, omdat de WSW is afgesloten voor nieuwe instroom en de toegangseisen voor de Wajong strenger worden.

3.1.2 Gevolgen decentralisatie arbeidsparticipatie doelgroep Wajong

Na de decentralisatie van de arbeidsparticipatie (per 1 januari 2015) is er geen instroom meer van jonggehandicapten met arbeidsvermogen bij het UWV. Jonggehandicapten met arbeidsvermogen vallen dan onder de doelgroep van de Participatiewet en komen terecht bij gemeenten. De instroom van deze groep mensen is voor de gemeenten nieuw. De gevolgen van de invoering van de Participatiewet voor deze groep mensen zal van gemeente tot gemeente verschillen, mede afhankelijk van de bevolkingsopbouw en de wijze waarop gemeenten hun beleidsvrijheid invullen.

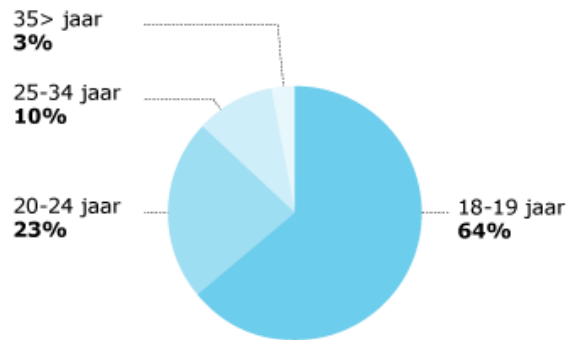
Eind 2013 waren er volgens het [CBS](#) 238.700 mensen met een Wajong-uitkering. Je hebt recht op een [Wajong-uitkering](#) wanneer je voor je 18^e of tijdens je studie (maar voor je 30^e) voor minstens 25%

arbeidsongeschikt bent geworden. Het figuur geeft de leeftijdsverdeling
weer van de Wajongers die in 2012 zijn ingestroomd.

9

Figuur leeftijdsverdeling Wajonginstroom 2012

Bron: UWV Monitor arbeidsparticipatie 2013

Als we kijken naar de beperkingen van de mensen die instromen in de
Wajong komt daaruit het volgende beeld naar voren:

Wajongers naar diagnosegroep en regeling, instroom 2012

Regeling Diagnosegroep	Uitkeringsregeling	Werkregeling	Studieregeling	Totaal
Ontwikkelingsstoornissen	66%	59%	79%	67%
Psychiatrische ziektebeelden	19%	29%	5%	19%
Somatische ziektebeelden	15%	12%	16%	14%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Bron: UWV Monitor arbeidsparticipatie 2013

De gevolgen voor de doelgroep Wajong vatten we als volgt samen:

- Van alle huidige Wajongers wordt het arbeidsvermogen bepaald. Voor Wajongers die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben, verandert de hoogte van de uitkering niet.
- Als er sprake is van arbeidsvermogen gaat de uitkering per 1 januari 2018 omlaag van 75% naar 70% van het minimumloon. Er komt [meer geld](#) beschikbaar om hen aan het werk te helpen.

De instroom in de Wajong is momenteel ongeveer 16.000 personen per jaar. Als deze mensen na invoering van de Participatiewet zouden instromen, levert dit, conform opgave van SZW, het volgende beeld op:

- 6.000 jonggehandicapten stromen in, in de Wajong bij het UWV.
- 5.000 jonggehandicapten met arbeidsvermogen vallen onder de doelgroep van de Participatiewet en hebben recht op

inkomensondersteuning (en ook re-integratieondersteuning) van de gemeente. 10

- 3.000 jonggehandicapten gaan naar school of studeren en kunnen in aanmerking komen voor een studietoelage bij de gemeente.
- 2.000 jonggehandicapten gaan aan het werk buiten de gemeente om of komen niet in aanmerking voor inkomensondersteuning door de gemeente.

3.1.3 Casus Wajong na het invoeren van de Participatiewet

De toegangseisen tot de Wajong worden met de invoering van de Participatiewet strenger. Hierdoor kan na 2015 het aantal mensen dat een beroep op de Participatiewet doet toenemen. Wij illustreren dit met de onderstaande casus.

Casus integrale aanpak: Wajonger vóór en na 1 januari 2015

Huidige situatie (tot 1 januari 2015): Bram is 18 jaar en woont bij zijn ouders. Hij heeft een stoornis in het autistisch spectrum. Bram heeft net een mbo-opleiding op niveau 1 afgerond (assistent bakker). Hij wil nu aan het werk, maar heeft daar door zijn beperking ondersteuning bij nodig. Een fulltime dienstbetrekking is te belastend voor hem, hij kan 20 uur per week aan het werk. Bram heeft zich bij het UWV gemeld. Hij heeft recht op een Wajonguitkering (75% van het minimumloon). Een arbeidsdeskundige heeft Bram geholpen bij het vinden van een baan bij een bakker. De bakker waar Bram aan de slag gaat heeft recht op loondispensatie omdat Bram een verdien capaciteit heeft van 40% van het minimumloon. Bram heeft een verdien capaciteit van 40%, omdat hij 20 uur per week niet kan werken vanwege zijn beperking. Daarnaast is zijn productiviteit in de uren die hij werkt iets lager dan die van anderen die werken op het minimumloon. Bram heeft ook recht op een jobcoach met wie hij problemen op het werk die hij ervaart door zijn beperking kan bespreken. Bram heeft verder behoefte aan structuur in zijn leven. Daarvoor volgt hij dagbestedingsactiviteiten op grond van de AWBZ. Situatie na 1 januari 2015: Omdat Bram wel arbeidsvermogen heeft, maar geen deel meer uitmaakt van de doelgroep Wajong na 2015 meldt hij zich bij de gemeente.

De gemeente kijkt of Bram recht heeft op een bijstandsuitkering en bepaalt de hoogte daarvan. Dit is afhankelijk van:

- zijn inkomen;
- zijn vermogen;
- het inkomen van zijn partner;
- het vermogen van zijn partner;

- het aantal personen in het huishouden.

11

Bram heeft vermogen (schenking van zijn grootouders). Hij heeft daardoor geen recht meer op een uitkering, maar wel op ondersteuning bij het vinden van werk.

Omdat Bram na 1 januari 2015 geen recht heeft op een uitkering, hebben gemeenten geen financiële prikkel om hem op de korte termijn te begeleiden naar werk. Als Bram werk vindt levert dat immers geen besparing op voor de uitkeringskosten. Als in 2015 gemeenten ook verantwoordelijk zijn voor de begeleiding dan moeten zij wel met een bredere blik naar de situatie van Bram kijken. Bram vindt een baan bij een bakker. Omdat de gemeente alleen voor uitkeringsgerechtigden loonkostensubsidie inzet, wordt Brams verminderde verdien capaciteit niet gecompenseerd. De bakker wil Bram dan ook na afloop van zijn halfjaarcontract niet in dienst houden. Daarna komt Bram moeilijk aan de slag. Als de situatie van Bram achteruit gaat doordat hij er niet in slaagt een volledige baan te vinden, heeft hij meer begeleiding nodig. Een besparing op het terrein van werk en inkomen kan dus leiden tot een verhoging van de uitgaven op het terrein van maatschappelijke ondersteuning. Gemeenten zouden daar rekening mee moeten houden bij het maken van afwegingen rond het aanbieden van re-integratievoorzieningen.

De casus van Bram laat zien dat gemeenten er belang bij hebben om informatie te verzamelen die gericht is op het gehele sociale domein (werk en inkomen en ondersteuning).

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie:

‘Ik deel uw conclusie naar aanleiding van de beschreven casus over de Wajong dat gemeenten er belang bij hebben om informatie rondom een persoon te verzamelen die gericht is op het gehele sociale domein (werk en inkomen en maatschappelijke ondersteuning).

U geeft aan dat gemeenten geen financiële prikkel hebben om niet-uitkerings-gerechtigden aan het werk te helpen. De decentralisaties in het sociale domein (Jeugdwet en Wmo2015) geven gemeenten echter een brede verantwoordelijkheid en de mogelijkheid om integraal te werken. Gemeenten hebben daarmee ook een breder (financieel) belang om niet-uitkerings-gerechtigden aan werk te helpen. Daarnaast biedt de Participatiewet een aantal specifieke waarborgen voor de groep niet-uitkeringsgerechtigden. Zo hebben gemeenten een verordeningplicht om aan te geven hoe zij ondersteuning voor niet-uitkeringsgerechtigden vorm geven. Ook kunnen mensen aanspraak maken op re-integratieondersteuning.’

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](http://Lees%20de%20volledige%20reactie%20op%20verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

3.1.4 Samenwerking lokale rekenkamers

Het is de bedoeling dat met de decentralisatie van de arbeidsparticipatie gemeenten meer gaan inzetten op het bevorderen van de arbeidsparticipatie. Immers, de toegang tot de Wet sociale werkvoorziening zal worden afgesloten en ook de instroom van nieuwe Wajongers zal door strengere voorwaarden afnemen. Dit impliceert dat gemeenten hun beleid moeten inrichten op het zoveel mogelijk aan het werk krijgen van mensen met arbeidsvermogen. Deze nieuwe taken, bevoegdheden en budgetten vergen (aanvullend) beleid, sturing en verantwoording op lokaal niveau. Naast de controlerende rol van gemeenteraden is hiervoor ook een belangrijke rol voor lokale rekenkamers weggelegd.

Wij willen de samenwerking met en tussen lokale rekenkamers bevorderen. Zo zijn wij inmiddels samen met een lokale rekenkamer gestart met een pilotonderzoek naar de mogelijkheden om het participatiebeleid te monitoren en te evalueren. De resultaten hiervan zullen wij rapporteren in ons lopende onderzoek Participatiewet (nulmeting) waarvan de publicatie gepland is eind 2014.

3.2 Kinderopvangtoeslag kost meer dan nodig

In 2013 werd 2,3 miljard euro uitgegeven aan de opvang van 636.000 kinderen. Ondanks de recente bezuiniging is kinderopvangtoeslag voor de rijksoverheid onnodig duur. Ouders worden namelijk geprikkeld om voor de overheid relatief dure contracten te kiezen. Ondanks het toenemend belang dat er aan wordt gehecht neemt de gemiddelde pedagogische kwaliteit tussen 2011 en 2012 echter af.

In 2013 werd 2,3 miljard euro uitgegeven aan de opvang van 636.000 kinderen. Hoewel de totale uitgaven aan kinderopvang dalen, zorgt de vormgeving van de kinderopvangtoeslag nog steeds voor onnodig hoge kosten voor de rijksoverheid. De regeling prikkelt ouders namelijk te kiezen voor contracten waarin de kosten worden gespreid over zoveel mogelijk uren. Deze zijn voor veel ouders relatief goedkoop en zorgen voor meer inkomsten voor de kinderopvanginstelling, maar voor de overheid zijn deze contracten juist duur. Zo is een gezin met 1,5 keer modaal inkomen en 2 kinderen in de buitenschoolse opvang circa 15 euro per maand goedkoper uit bij een contract van 52 weken dan bij een contract van 40 weken. De overheid betaalt hieraan echter circa 190 euro per maand meer, zie aandachtspunt [Kinderopvang kost meer dan nodig](#). De inkomsten voor de kinderopvanginstelling zijn circa 180 euro per maand hoger.

Eén van de doelen van de kinderopvang is het stimuleren van kinderen in hun ontwikkeling door het aanbieden van opvang met een goede pedagogische kwaliteit. We zien 2 ontwikkelingen. Zo zien we dat de GGD sinds 2011 steeds minder vaak vaststelt dat kinderdagverblijven niet voldoen aan de minimale eisen voor pedagogische kwaliteit. Dat lijkt een positieve ontwikkeling. Aan de andere kant zien we dat de gemiddelde kwaliteit in 2012 afnam ten opzichte van 2011. De kwaliteitsafname was het sterkst bij kinderdagverblijven die daarvoor juist goed scoorden, zie [Pedagogische kwaliteit kinderopvang](#). De minister van SZW vindt pedagogische kwaliteit steeds belangrijker. We raden de minister dan ook aan deze kwaliteit goed te monitoren, zodat hij tijdig kan ingrijpen bij ongewenste ontwikkelingen, zie: [Verantwoording: Monitoring pedagogische kwaliteit moet verder verbeteren](#).

Wat is het beleid?

Kinderopvang is geregeld via de Wet Kinderopvang (SZW, 2004). Deze wet is per 1 januari 2005 in werking getreden en regelt de bijdrage die ouders ontvangen in de kosten van de kinderopvang (kinderopvangtoeslag). Via de wet is ook de kwaliteit van de kinderopvang geregeld.

De kinderopvangtoeslag is een inkomensafhankelijke bijdrage van de overheid aan werkende ouders in de kosten van kinderopvang. Ouders ontvangen kinderopvangtoeslag alleen als hun kind naar een kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang of een gastouder gaat. Opvang door bijvoorbeeld familie of vrienden, peuterspeelzalen en tussenschoolse opvang vallen buiten het systeem van kinderopvangtoeslag.

De overheid betaalt niet alle kosten voor de kinderopvang. De kosten zijn verdeeld over ouders, werkgevers en de overheid. De kinderopvangtoeslag is een gezamenlijke bijdrage van de overheid en werkgevers. De overheid int de werkgeversbijdrage. Dit is een vast percentage per werknemer. Via de Belastingdienst ontvangen ouders, die daarvoor in aanmerking komen, vervolgens kinderopvangtoeslag. De ouders betalen tenslotte de volledige rekening van de kinderopvang aan de kinderopvanginstelling. Het is ook mogelijk dat de kinderopvangtoeslag direct op de rekening van de kinderopvanginstelling wordt gestort. Onderstaande figuur geeft het verloop van de financiering van kinderopvang weer.

Figuur Verloop van de financiering van kinderopvang

14

Wat zijn de doelen?

Volgens de rijksbegroting van 2014 (SZW, 2013; beleidsartikel 7) heeft goede en financieel toegankelijke kinderopvang twee doelstellingen: 'De overheid hecht aan goede en financieel toegankelijke kinderopvang, zodat ouders arbeid en zorg kunnen combineren en kinderen goed toegerust zijn op het primair onderwijs. Voor de bevordering van de arbeidsparticipatie is het belangrijk dat ouders van jonge kinderen actief blijven op de arbeidsmarkt. Bovendien zorgt goede kinderopvang er ook voor dat kinderen worden gestimuleerd in hun ontwikkeling.'

In de figuur onder aan de pagina worden de doelen die de overheid wil bereiken met kinderopvang en de instrumenten die ze daarvoor inzet schematisch weergegeven.

We gaan in deze webpagina's hoofdzakelijk in op het doel 'kinderen stimuleren in hun ontwikkeling'.

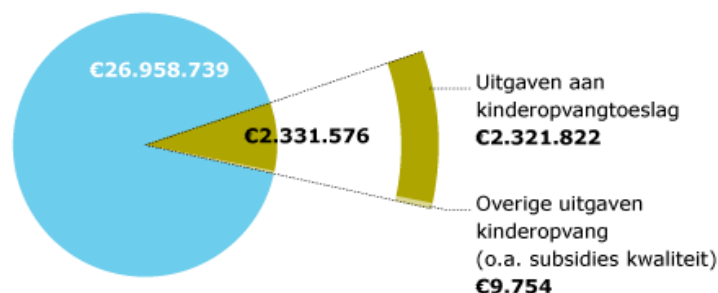
Wij gaan in een rapport uit de publicatiereeks 'Zicht op Bezuinigingen' met de titel '[Bezuiniging op de kinderopvangtoeslag – Realisatie en effect](#)' separaat in op de bezuinigingen op de kinderopvangtoeslag

Wat kost het?

In 2013 bedroegen de uitgaven van de overheid aan kinderopvang in totaal 2,33 miljard euro. Het overgrote deel daarvan werd uitgegeven aan kinderopvangtoeslag (2,32 miljard euro). Een klein deel (9,75 miljoen euro) werd uitgegeven aan andere instrumenten zoals subsidies voor de verbetering van de kwaliteit van kinderopvang. In onderstaande figuur worden de kosten schematisch weergegeven. Voor meer informatie over de kosten van het beleid, zie [Uitgaven aan kinderopvangtoeslag 2,3 miljard euro in 2013](#).

Figuur Aandeel van de kosten voor kinderopvang in de totale begrotingsuitgaven van het Ministerie van SZW voor 2013

Totale uitgaven ministerie SZW

Wie is verantwoordelijk?

De minister van SZW is verantwoordelijk voor het kinderopvangbeleid. Dit betekent dat hij tot taak heeft het stelsel van wet- en regelgeving vorm te geven en te onderhouden. Hieronder valt onder andere de vaststelling van de hoogte van de kinderopvangtoeslag maar ook het borgen van het toezicht op en handhaving van de kwaliteit.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de kinderopvang. De GGD houdt namens de gemeente toezicht. De Inspectie van het Onderwijs beoordeelt jaarlijks of de inspecties door de GGD en de handhaving door de gemeente volgens wet- en regelgeving worden uitgevoerd. De Inspectie van het Onderwijs meldt problemen aan de minister van SZW zodat hij actie kan ondernemen.

De staatssecretaris van Financiën heeft tot taak de kinderopvangtoeslag uit te keren. De feitelijke uitvoering van de kinderopvangtoeslag is opgedragen aan de Belastingdienst. Deze int ook de werkgeversbijdrage.

Over dit onderzoek

In het verantwoordingsonderzoek over 2013 hebben we de beleidsinformatie van 5 beleidsthema's onderzocht, zie [verantwoording onderzoek beleidsthema's](#).

Literatuur

SZW (2004). Wet kinderopvang. Wet van 9 juli 2004 tot regeling met betrekking tot tegemoetkomingen in de kosten van kinderopvang en waarborging van de kwaliteit van kinderopvang. Staatsblad, 455.

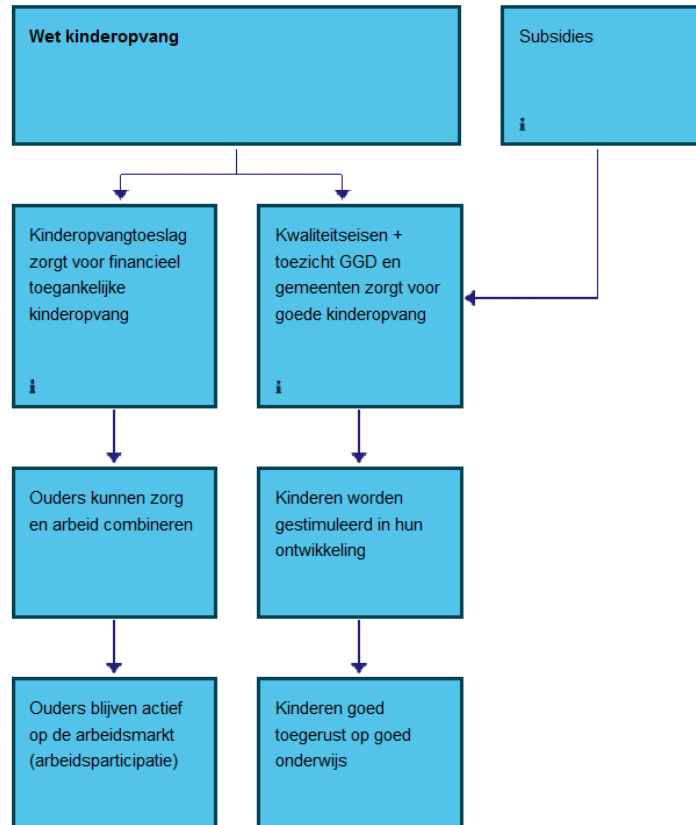
SZW (2012). Beleidsregels werkwijze toezichthouder kinderopvang en peuterspeelzalen 2013. Beleidsregels van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 5 december 2012, Directie Kinderopvang, nr. KO/ 2012/16947, houdende werkwijze toezichthouder kinderopvang en peuterspeelzalen. Staatscourant, 25821.

SZW (2013). Memorie van toelichting. Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 2014. Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 33 750 XV, nr. 2. Den Haag: Sdu.

SZW (2014). Jaarverslag 2013.

Figuur — Doelen en instrumenten kinderopvang

Toelichting bij Figuur — Doelen en instrumenten kinderopvang

Subsidies meer informatie

Het Ministerie van SZW ondersteunt en stimuleert vanaf 2008 de pedagogische kwaliteit van de kinderopvang. In de periode 2008-2012 is 40 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het programma 'Werken aan excellente kinderopvang'. Voor de periode 2013-2016 heeft het Ministerie van SZW 20 miljoen euro beschikbaar gesteld. De belangrijkste doelen zijn:

- Met alle partijen in de kinderopvang een gezamenlijke kwaliteitsvisie ontwikkelen. Op basis daarvan meetinstrumenten selecteren en implementeren waarmee kinderopvanginstellingen hun kwaliteit kunnen meten.
- Versterking van taal- en interactievaardigheden bij pedagogisch medewerkers en gastouders.

Kinderopvangtoeslag zorgt voor financieel toegankelijke kinderopvang

Werkende alleenstaande ouders en tweeverdieners hebben recht op kinderopvangtoeslag. Onder bepaalde voorwaarden geldt dit ook wanneer

een ouder studeert, of een re-integratietraject of inburgeringscursus volgt.

17

De kinderopvangtoeslag is een percentage van de uurprijs van de kinderopvang. Kinderopvangtoeslag is inkomensafhankelijk. Hierbij wordt een maximum uurprijs gehanteerd. Daarboven wordt geen toeslag uitgekeerd. De toeslag wordt uitgekeerd voor maximaal 140% van het aantal uren dat de minst werkende ouder werkt.

Kwaliteitseisen + toezicht GGD en gemeenten zorgt voor goede kinderopvang

De GGD controleert in opdracht van de gemeenten of kinderopvanginstellingen voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen op het gebied van o.a. veiligheid, accommodatie en pedagogisch beleid (SZW, 2012). Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de handhaving. Van iedere inspectie wordt een rapport gepubliceerd op de website van de GGD en op de website van het Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen. Wanneer uit de inspectie blijkt dat kinderopvanginstellingen de regels niet naleven moet de gemeente handhavingmaatregelen opleggen.

3.2.1 Uitgaven aan kinderopvangtoeslag 2,3 miljard euro in 2013

In 2013 bedroegen de begrotingsuitgaven van het Ministerie van SZW aan kinderopvang in totaal 2,33 miljard euro. Het overgrote deel daarvan werd uitgegeven aan kinderopvangtoeslag (2,32 miljard euro). Het aanbod van kinderopvangplaatsen en het aantal kinderen waarvoor kinderopvangtoeslag is uitgekeerd is in 2013 afgenomen.

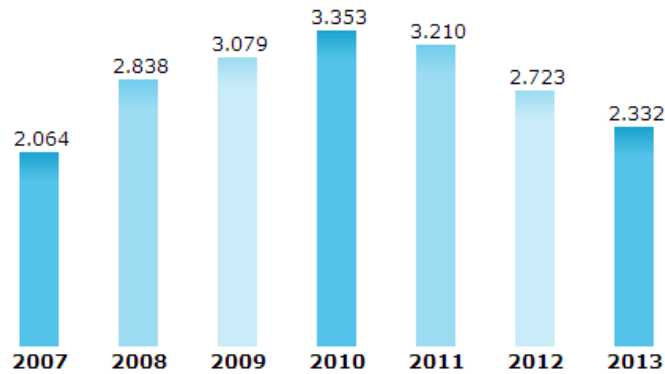
Uitgaven aan kinderopvangtoeslag zijn van 2007 tot en met 2010 fors gestegen maar dalen sindsdien weer

De uitgaven aan kinderopvangtoeslag bedroegen in 2010 3,4 miljard euro. Na een sterke toename in de jaren 2007 tot en met 2010 zijn de uitgaven nu weer gedaald naar 2,3 miljard euro in 2013. Onderstaande figuur geeft weer hoe de uitgaven aan kinderopvang zich vanaf 2007 hebben ontwikkeld (OCW, 2011; SZW, 2013a, 2014d).

Figuur Uitgaven aan kinderopvangtoeslag in miljoenen euro's, 2007-2013

18

Bron: OCW (2011), SZW (2013a; 2014d)

Verschillende uitkomsten bij berekening bijdragen ouders, werkgevers en overheid

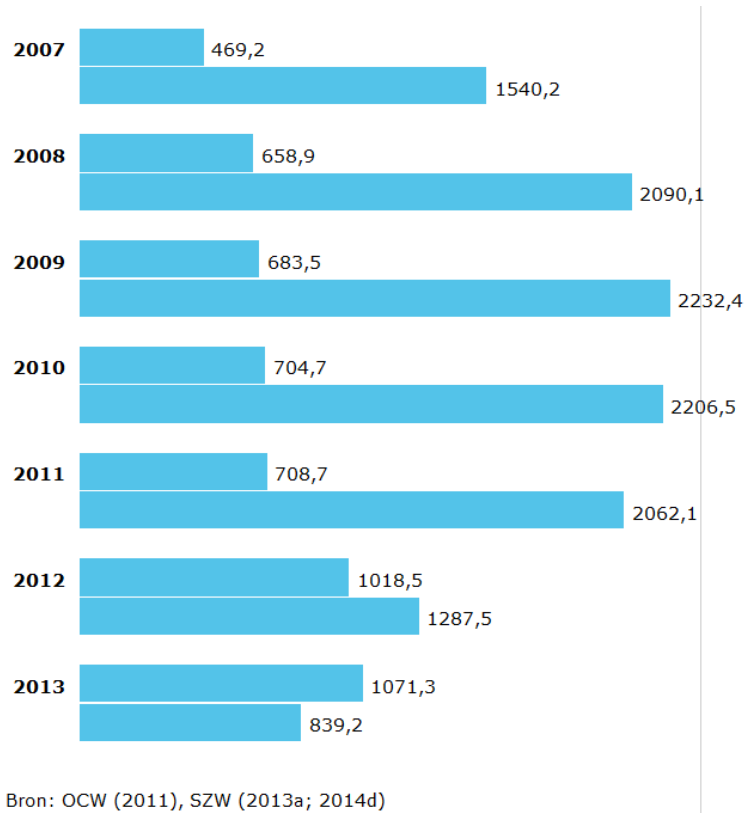
Hoeveel ouders, werkgevers en overheid bijdragen aan de kosten van kinderopvang wordt op verschillende manieren berekend. Dit levert ook verschillende uitkomsten op. Het CBS geeft aan dat werkgevers en de overheid in 2013 gezamenlijk 63% van de opvangkosten betaalden (CBS, 2014). Het Ministerie van SZW vermeldt in haar jaarverslag een percentage van 60% als het gaat om de bijdrage van werkgevers en de overheid (20% overheid, 40% werkgevers en 40% ouders). In deze laatste berekening wordt de werkgeversbijdrage echter over een ander totaalbedrag berekend dan de overheidsbijdrage, waardoor ze niet goed vergelijkbaar zijn (SZW 2014a; SZW 2014d). Bij al deze berekeningen is overigens geen rekening gehouden met het bedrag dat ouders eventueel betalen boven de maximale uurprijs.

In onderstaande figuur hebben we op basis van de jaarverslagen de uitgaven van de overheid en de werkgevers naast elkaar gezet vanaf 2007. De overheidsbijdrage is een nettobijdrage. De overheidsbijdrage is berekend door van de totale uitgaven aan kinderopvangtoeslag de werkgeversbijdrage en de terugontvangsten van de Belastingdienst af te trekken. Wij hadden geen gegevens over de ouderbijdrage in deze hele periode, waardoor deze niet is weergegeven.

**Figuur Werkgeversbijdrage en netto-overheidsbijdrage aan
kosten kinderopvang 2007-2013 in miljoenen euro's**

19

Ouderbijdrage kinderopvang is inkomensafhankelijk

Ouders betalen gemiddeld dus ongeveer 40% van de kosten van kinderopvang tot de maximale uurprijs. Hoeveel ouders in individuele gevallen zelf bijdragen aan de kinderopvang is onder andere afhankelijk van de hoogte van het inkomen van de ouders.

De Begroting 2014 van het Ministerie van SZW geeft een raming van de ouderbijdrage voor het eerste kind bij verschillende inkomenshoogtes:

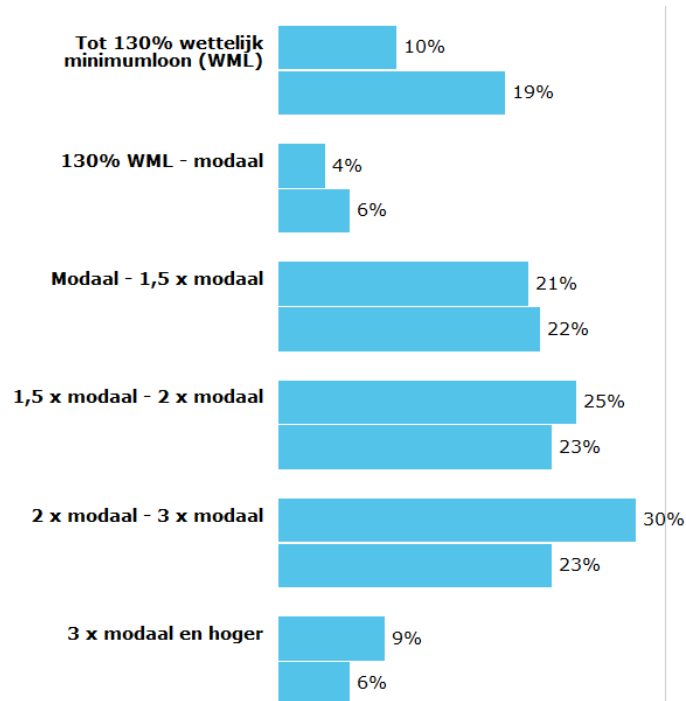
- Gezinsinkomen van 130% van het wettelijk minimumloon: ouders betalen 0,94 euro per uur.
- Gezinsinkomen van 1,5 keer modaal: ouders betalen 2,19 euro per uur.
- Gezinsinkomen van 3 keer modaal: ouders betalen 5,43 euro per uur (SZW 2013b).

Verdeling kinderopvangtoeslag over inkomensklassen

In 2013 waren er 425.000 huishoudens die kinderopvangtoeslag ontvingen voor 636.000 kinderen (SZW, 2014d). In onderstaande figuur zien we hoe het gebruik van kinderopvangtoeslag is verdeeld over de verschillende inkomensklassen (SZW 2014b).

Figuur Gebruik kinderopvangtoeslag in 2013

Bron: SZW (2014b).

	% aantal kinderen	% ontvangen kinderopvangtoeslag
Tot 130% wettelijk minimumloon (WML)	10%	19%
130% WML - modaal	4%	6%
Modaal - 1,5 x modaal	21%	22%
1,5 x modaal - 2 x modaal	25%	23%
2 x modaal - 3 x modaal	30%	23%
3 x modaal en hoger	9%	6%

Bron: SZW (2014b).

Sinds 2010 bezuinigingen op de kinderopvangtoeslag

De kabinetten Balkenende IV en Rutte/Verhagen hebben besloten tot verschillende bezuinigingen op de kinderopvangtoeslag, die oplopen tot 774 miljoen euro in 2015. Deze bezuinigingen zijn vanaf 2010 van kracht geworden, maar de meeste maatregelen zijn per 2012 ingegaan (SZW, 2011). Wij gaan in een rapport uit de publicatiereeks 'Zicht op Bezuinigingen' met de titel [Bezuiniging op de kinderopvangtoeslag –](#)

[Realisatie en effect](#)' separaat in op de bezuinigingen op de kinderopvangtoeslag.

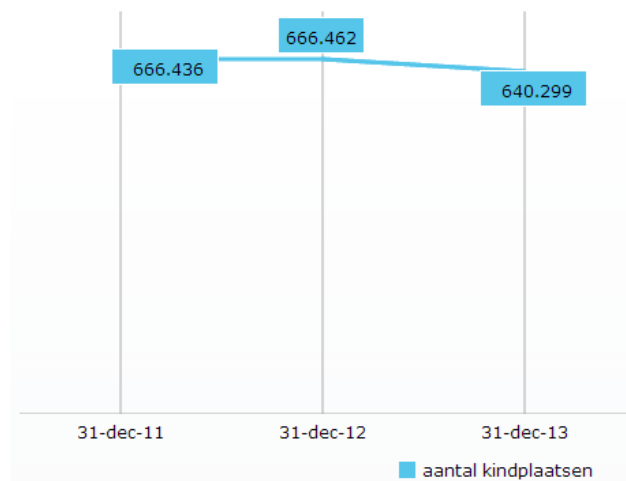
21

In oktober 2013 kondigde de regering een intensivering aan van de kinderopvangtoeslag per 2014 van 150 miljoen euro per jaar. Hiermee wordt een deel van de bezuinigingsmaatregelen teruggedraaid of verzacht (SZW 2013b; SZW 2013c).

Aantal kinderopvangplaatsen en gebruik kinderopvang daalt in 2013

Waar in 2012 het aantal beschikbare kinderopvangplaatsen bij kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang en gastouders stabiel bleef, zien we in 2013 een daling van 4% (zie onderstaande figuur).

Figuur De ontwikkeling van het aantal kinderopvangplaatsen in Nederland

Bron: LRKP-GIR 2013.

Naast het aanbod van kinderopvangplaatsen is het gebruik van de kinderopvang in 2013 ook afgenomen. Uit de brief van 24 maart 2014 (SZW, 2014) blijkt namelijk dat het aantal kinderen waarvoor kinderopvangtoeslag wordt uitgekeerd met 10% is gedaald in 2013 ten opzichte van 2012. Het gebruik is in 2013 sterker gedaald dan het aantal kinderopvangplaatsen. Ook het aantal uren per kind nam af met 8%. Het totaal aantal gesubsidieerde uren daalde daarmee met 17%.

Deze cijfers geven geen zuiver beeld van de afname van het werkelijke gebruik van kinderopvang in 2013 zoals de minister zelf ook aangeeft. Dit komt doordat in 2013 het eerste kind van ouders met een inkomen boven de 118.189 euro geen recht meer heeft op kinderopvangtoeslag. Hierdoor komen deze kinderen ook niet meer voor in de cijfers terwijl ze wellicht wel gebruik maken van de kinderopvang. Dit betreft circa 4% van het aantal kinderen dat in 2012 kinderopvangtoeslag ontving.

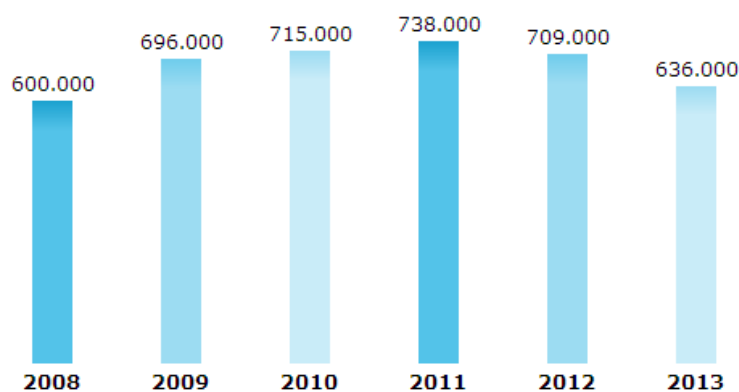

Hiermee ligt de daling van het gebruik van de kinderopvang dus ergens tussen de 13% en 17%.

22

Zie verder onderstaande figuur voor de ontwikkeling van het aantal kinderen dat kinderopvangtoeslag ontvangt sinds 2008.

Figuur Aantal kinderen waarvoor kinderopvangtoeslag wordt uitgekeerd

Bron: SZW (2014c).

Literatuur

CBS (2014). [Minder kinderen naar kinderdagverblijven](#) geraadpleegd 28 februari 2014.

LRKP-GIR (2013). *Bestand met gegevens over alle kinderopvanginstellingen in Nederland beheerd door DUO*, geraadpleegd 20-12-2013.

OCW (2011). *Jaarverslag en slotwet Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 2010*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 32 710 VIII, nr. 1. Den Haag: Sdu.

SZW (2011). *Kinderopvang. Brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dd. 6 juni 2011*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 31 322, nr. 137. Den Haag: Sdu.

SZW (2013a). *Jaarverslag en Slotwet Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 2012*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 33 605 XV, nr. 1. Den Haag: Sdu.

SZW (2013b). *Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 2014. Memorie van Toelichting*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 33 750 XV, nr. 2. Den Haag: Sdu.

SZW (2013c). *Kinderopvang. Brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dd. 4 oktober 2013*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 31 322, nr. 220. Den Haag: Sdu.

SZW (2014a). *Antwoord op aanvullende vraag berekening collectieve bijdrage aan kinderopvang*. Niet openbaar.

SZW (2014b). *Antwoord op aanvullende vraag over berekening percentages bijdragen aan KOT*. Niet openbaar

23

SZW (2014c). *Kinderopvang; Brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 31 322, nr. 234.

SZW (2014d). *Jaarverslag 2013*.

3.2.2 **Kinderopvangtoeslag kost meer dan nodig**

Voor de berekening van de kinderopvangtoeslag hanteert de overheid een maximum uurprijs. Als de uurprijs boven dit maximum ligt, komen deze extra kosten geheel voor rekening van de ouders. Dit systeem zorgt er voor dat ouders gestimuleerd worden te kiezen voor contracten met een relatief lage uurprijs die niet (veel) hoger ligt dan de maximum uurprijs. De uurprijs die kinderopvanginstellingen vragen is vaak afhankelijk van het aantal weken per jaar dat wordt afgenomen: hoe meer weken hoe lager de uurprijs. Hierdoor is het voor ouders vaak gunstig om te kiezen voor een contract met veel weken, ook wanneer ouders niet alle uren gebruiken. De overheid betaalt in dat geval een groter deel mee. Ook voor kinderopvanginstellingen is het voordelig om contracten met meer uren aan te bieden, omdat dat meer inkomsten oplevert. Dit samen zorgt voor onnodig hoge kosten voor de overheid.

Ouders worden gestimuleerd een duur contract af te sluiten

In februari 2013 geeft de minister van SZW in een brief aan de Tweede Kamer aan: "Door de systematiek van de maximum uurprijs en de kinderopvangtoeslag worden ouders gestimuleerd een contract af te sluiten met veel uren tegen een lage uurprijs in plaats van het goedkoopste bruto jaarcontract" (SZW, 2013a). Dit komt doordat contracten met veel uren (of weken) een lagere uurprijs hebben doordat de vaste lasten van een kinderopvanginstelling kunnen worden verdeeld over meer uren.

Voorbeeld berekeningen

Dit probleem dat de minister begin 2013 constateert, illustreert hij met een voorbeeldberekening waarin de kosten voor ouders van een contract van 40 weken buitenschoolse opvang (BSO) in 2012 worden vergeleken met een contract van 52 weken BSO. In 2014 is dit probleem nog niet opgelost zoals onderstaande voorbeelden laten zien.

In de voorbeelden berekenen we de totale maandinkomsten voor aanbieders van kinderopvang, de maandprijs voor ouders en de maandprijs voor de overheid. We gaan hierbij uit van een gezin met 2 kinderen die in 2014 beiden dinsdag en donderdag naar de BSO gaan:

- Voor het 52-wekencontract: uurprijs 6,30 euro;
- Voor het 40-wekencontract: uurprijs 7,85 euro.

24

De uurprijzen zijn gebaseerd op de meest voorkomende prijzen uit 2012 (B&A 2012). De maximum uurprijs voor de BSO die wordt vergoed door de overheid is in 2014 6,25 euro. De opvangduur is gebaseerd op een BSO die gedurende schoolweken open is van 15.00 tot 18.30 uur en tijdens vakanties van 8.00 tot 18.30 uur. De voorbeelden gaan over 2014.

Voorbeeld 1:

Gezamenlijk toetsingsinkomen **130% minimumloon**,
moeder werkt 40 uur per week vader volgt re-integratietraject

Bij een 52-wekencontract

€ 554,40	
Prijs contract	
€ 487,03	€ 67,37
Minus: kinderopvangtoeslag	Eigen bijdrage ouders

Bij een 40-wekencontract

€ 376,80	
Prijs contract	
€ 265,64	€ 111,16
Minus: kinderopvangtoeslag	Eigen bijdrage ouders

Voorbeeld 2:

Gezamenlijk toetsingsinkomen **1,5 keer modaal**,
moeder werkt 16 uur per week vader werkt 40 uur per week

Bij een 52-wekencontract

€ 554,40	
Prijs contract	
€ 424,06	€ 130,34
Minus: kinderopvangtoeslag	Eigen bijdrage ouders

Bij een 40-wekencontract

€ 376,80	
Prijs contract	
€ 231,30	€ 145,50
Minus: kinderopvangtoeslag	Eigen bijdrage ouders

Voorbeeld 3:

Gezamenlijk toetsingsinkomen **2 keer modaal**,
moeder werkt 40 uur per week vader werkt 16 uur per week

Bij een 52-wekencontract

€ 554,40	
Prijs contract	
€ 369,88	€ 184,52
Minus: kinderopvangtoeslag	Eigen bijdrage ouders

Bij een 40-wekencontract

€ 376,80	
Prijs contract	
€ 201,75	€ 175,05
Minus: kinderopvangtoeslag	Eigen bijdrage ouders

Uit deze voorbeelden wordt duidelijk dat voor vele huishoudens in Nederland nog steeds geldt dat het contract van 52 weken goedkoper is. Zodra ouders samen ongeveer 2 keer modaal verdienen zien we dat in

ons rekenvoorbeeld het 40-wekencontract goedkoper is voor ouders, maar dat dit gaat om een verschil van nog geen 10 euro per maand. Voor veel ouders is dit nog steeds relatief goedkoop voor 12 weken 'vakantieopvang'.

26

Zowel de inkomsten voor de kinderopvanginstelling als de kinderopvangtoeslag zijn echter in alle 3 de voorbeelden (veel) hoger voor het 52-wekencontract. De wijze van financieren zorgt er dus nog steeds voor dat aanbieders van kinderopvang en ouders beiden baat hebben bij contracten van veel weken, die voor de overheid juist duurder uitvallen.

Ditzelfde speelt waarschijnlijk ook bij de kinderdagverblijven (KDV). Omdat in 2012 nog vrijwel alle KDV alleen contracten voor 52 weken aanboden vermeldt het B&A rapport (2012) geen gemiddelde of meest voorkomende uurprijs voor contracten van minder dan 52 weken. Hierdoor kunnen we geen voorbeeld doorrekenen voor de dagopvang. In 2014 zien we wel dat steeds meer KDV ook contracten van 48 of zelfs 46 weken aanbieden.

Mogelijk 110 tot 410 miljoen minder uitgaven aan kinderopvangtoeslag wanneer ouders kiezen voor minder weken

Uit het bovenstaande blijkt dat wanneer meer ouders zouden kiezen voor contracten van minder weken, de uitgaven aan kinderopvang lager zouden kunnen zijn. Gesteld nu dat alle ouders die tot 1,5 keer modaal verdienen en geen gebruik maken van een gastouder een contract hebben van 52 weken en gesteld dat al deze ouders zouden switchen naar een contract met 40 weken (BSO) of 46 weken (KDV) dan zou de overheid 110 tot 410 miljoen euro minder aan kinderopvangtoeslag uitgeven. In de [Methodologische verantwoording](#) onderzoek beleidsinformatie kinderopvang wordt deze berekening weergegeven. Kanttekening bij deze inschatting is dat, ook wanneer kleine contracten goedkoper worden dan grote contracten, niet alle ouders die 1,5 keer modaal of minder verdienen voor het kleinste contract zullen kiezen. Daar tegenover staat dat er ook ouders zijn met een 52-wekencontract die meer dan 1,5 keer modaal verdienen, die zullen kiezen voor een klein contract wanneer het 52-wekencontract relatief duurder wordt. Veel ouders gebruiken niet alle uren kinderopvang uit hun contract. Uit interviews bleek dat ouders bij de BSO aangeven gemiddeld 4,62 weken per jaar geen opvang nodig te hebben. In KDV geldt dit voor gemiddeld 4,33 weken (B&A, 2012). Kleinere contracten lijken dus voor veel ouders wel mogelijk.

Minister wil reële contracten

27

Naar aanleiding van de conclusies van het B&A rapport (2012) gaf de minister aan dat hij ernaar streeft dat er meer flexibiliteit komt in de aangeboden contracten (SZW, 2013b). Ouders kunnen namelijk lang niet altijd kiezen uit verschillende contractvormen.

De minister van SZW geeft aan dat het niet gelukt is om met de sector tot afspraken voor 2014 te komen over een grotere flexibiliteit in contracten. Omdat de minister ziet dat steeds meer kinderopvanginstellingen ook zonder afspraken flexibele contracten zijn gaan aanbieden wil hij niet ingrijpen (SZW, 2014).

Flexibiliteit in het aanbod van contracten alleen zorgt echter niet automatisch voor een lagere kostprijs voor de overheid. Dit blijkt uit onze rekenvoorbeelden. Zolang de uurprijs voor contracten met weinig uren (veel) hoger ligt dan die voor contracten met veel uren worden ouders niet gestimuleerd te kiezen voor kleinere contracten.

Literatuur

B&A groep (2012). *Opbouw kostprijs en effecten vergroten vrijheid voor ouders*. Den Haag: B&A B.V.

Capgemini (2007). *Internationaal vergelijkend onderzoek kinderopvang*. Utrecht: Capgemini Nederland B.V.

SZW (2013a). *Brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dd. 25 februari 2013*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 31 322, nr. 201. Den Haag: Sdu.

SZW (2013b). *Ontwerpbesluit tot wijziging van het Besluit Kinderopvangtoeslag*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 31 322, nr. 214. Den Haag: Sdu.

SZW (2014). *Cijfers kinderopvang in 2013*. Brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dd. 24 maart 2014. Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 31 322, nr. 234. Den Haag: Sdu.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Om een voordelige keuze voor ouders ook een voordelige keuze voor de overheid te laten zijn, zal niet alleen ingezet moeten worden op flexibele contracten. Tegelijkertijd moet het voor ouders ook voordelig zijn om te kiezen voor een niet te groot contract.

Eén van de mogelijkheden is om een maximale maandprijs in plaats van een maximum uurprijs te hanteren. Zo'n aanpak wordt ook toegepast in Duitsland (Capgemini, 2007). Een andere mogelijkheid is het verschil in uurprijs tussen contracten met veel en weinig uren te verkleinen.

Wij bevelen de minister van SZW aan deze, maar ook andere mogelijke alternatieven, voor een maximum uurprijs te onderzoeken.

Reactie van de minister

28

De minister van SZW schrijft in zijn reactie:

'In de systematiek van de kinderopvangtoeslag is ervoor gekozen om de kosten te vergoeden tot aan een bepaalde maximum uurprijs en wordt het aantal uren vergoed waarop de ouders werken. Ik heb eerder aan de Tweede Kamer gemeld dat de systematiek van de maximum uurprijs ouders stimuleert een contract af te sluiten met veel uren tegen een lage uurprijs.

De keuze van ouders voor een bepaald contract hangt verder af van bijvoorbeeld de persoonlijke situatie, het inkomen en het aantal vakantieweken van de ouder. In het rapport baseert u zich op data uit 2012. Inmiddels is de markt als gevolg van de crisis en bezuinigingen meer gaan inspelen op de vraag van ouders. Ik zie dat steeds meer contracten voor minder weken aangeboden worden tegen een redelijke prijs rondom de maximum uurprijs. Zoals ik eerder aan de Tweede Kamer heb gemeld wil ik op dit moment deze ontwikkelingen binnen de sector de ruimte geven en flexibele contracten niet wettelijk afdwingen. Ik deel uw mening dat nog eens kritisch naar het effect van de maximum uurprijs moet worden gekeken. Ik zal dit meenemen in de beleidsdoorlichting van artikel 7, kinderopvang.'

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](http://www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek/2013/01/15/lees-de-volledige-reactie-op-verantwoordingsonderzoek-rekenkamer.nl)

Nawoord Algemene Rekenkamer

We waarderen dat de minister onze aanbeveling (onderzoek naar mogelijke alternatieven voor een maximum uurprijs) meeneemt in de beleidsdoorlichting. Daarbij kan informatie worden betrokken over de gemiddelde uurprijs voor contracten voor minder dan 52 weken.

3.2.3 Pedagogische kwaliteit kinderopvang: Minder fouten geconstateerd, maar gemiddelde kwaliteit daalt

Uit de GGD-inspecties blijkt dat in 2013 meer kinderdagverblijven (KDV) en buitenschoolse opvang (BSO) dan in 2011 voldoen aan de minimale kwaliteitseisen voor pedagogische kwaliteit in de praktijk. Daarnaast sluiten KDV en BSO die op dit punt een onvoldoende scoren vaker hun deuren. Terugkijkend in de tijd zien we dat de gemiddelde pedagogische kwaliteit van KDV in 2012 weliswaar hoger is dan in 2008, maar juist in 2012 lager is dan in 2011. Over 2013 zijn nog geen gegevens over de gemiddelde kwaliteit bekend.

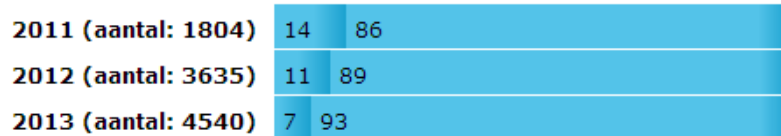
GGD constateert minder fouten op pedagogische kwaliteit

Eén van de doelen van de Wet Kinderopvang is het stimuleren van de ontwikkeling van jonge kinderen. Om dit te bereiken moet de

pedagogische kwaliteit van de kinderopvanginstellingen op orde zijn. De GGD controleert in zijn inspecties onder meer de pedagogische kwaliteit in de praktijk van de groepen van kinderopvanginstellingen. Er wordt hierbij bijvoorbeeld beoordeeld of kinderen in de praktijk de mogelijkheid krijgen hun persoonlijke en sociale competenties te ontwikkelen. Onderstaande figuren laten zien we dat het aantal overtredingen van deze eisen op het gebied van de pedagogische kwaliteit in de praktijk afneemt van 2011 tot 2013.

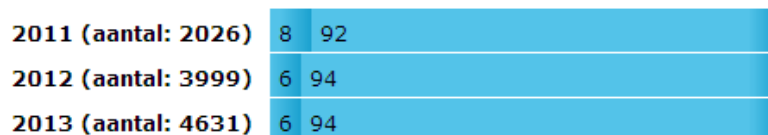
Figuur Pedagogische kwaliteit in de praktijk bij kinderdagverblijven (KDV)

	ped. kwaliteit in de praktijk voldoende %	ped. kwaliteit in de praktijk onvoldoende %
kdv 2011	86	14
kdv 2012	89	11
kdv 2013	93	7

Bron: LRKP-GIR 2013.

Figuur Pedagogische kwaliteit in de praktijk bij buitenschoolse opvang (BSO)

	ped. kwaliteit in de praktijk voldoende %	ped. kwaliteit in de praktijk onvoldoende %
bso 2011	92	8
bso 2012	94	6
bso 2013	94	6

Bron: LRKP-GIR 2013.

Kinderopvanginstellingen met pedagogische kwaliteit onder de minimale norm sluiten vaker

Vanaf 2011 is het gebruik van kinderopvang sterk gedaald, zie [Uitgaven aan kinderopvangtoeslag 2,3 miljard euro in 2013](#). Welke kinderopvanginstellingen sluiten in tijden van vraaguitval hun deuren?

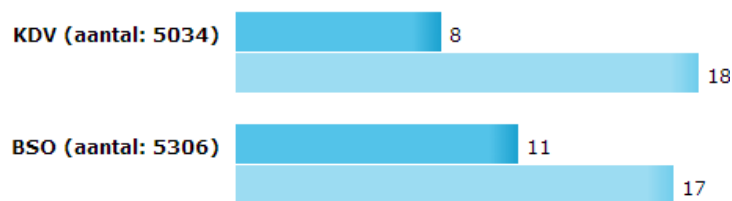

Voor 2013 hebben we onderzocht of er een verband is tussen de sluiting van een kinderopvanginstelling en de pedagogische kwaliteit in de praktijk zoals gemeten door de GGD. In onderstaande figuur zien we dat kinderopvanginstellingen (zowel KDV als BSO), waar de GGD bij de laatste controle een fout constateerde in de pedagogische kwaliteit, vaker sluiten dan kinderopvanginstellingen waar de kwaliteit in de praktijk wel op orde was.

30

Figuur Percentage kinderopvanginstellingen (KDV en BSO) die in 2013 zijn gesloten

Bron: LRKP-GIR 2013.

Een belangrijke kanttekening bij de uitkomsten van GGD-inspecties is dat getoetst wordt of ze tenminste voldoen aan kwaliteitseisen. Een voldoende kan betekenen dat een kinderopvanginstelling een zeer goede kwaliteit heeft, maar het kan ook betekenen dat de instelling een krappe voldoende heeft. Er wordt dus niet zozeer vastgelegd hoe hoog de kwaliteit is, maar of deze aan de minimumnorm voldoet. Daarmee maken de uitkomsten dus niet inzichtelijk of in tijden van vraaguitval de gemiddelde kwaliteit verbeterd of verslechterd is.

Gemiddelde kwaliteit in 2012 hoger dan in 2008, maar door vraaguitval lager dan in 2011

Er zijn ook studies waaruit wel kan worden afgeleid of de gemiddelde pedagogische kwaliteit af- of toeneemt. Het Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek (NCKO) meet met tussenpozen van ongeveer 4 jaar de pedagogische kwaliteit van KDV. Hieruit blijkt dat de kwaliteit sinds 1995 afnam. In 2012 is er, ten opzichte van de meting in 2008, weer sprake van een toename.

Het NCKO constateert echter wel dat de kwaliteit nog lang niet op alle punten voldoende is. Ook benadrukt het NCKO dat het onzeker is of de meting in 2012 nog geldig is voor 2013: *"De kinderopvangsector die op dit moment hard wordt getroffen door de bezuinigingen, maakt een moeilijke periode door van serieuze krimp... Een actuele vraag is of de sterke krimp niet een remmende of zelfs direct negatieve invloed heeft op de pedagogische kwaliteit"* (NCKO, 2012).

Recent is er een studie uitgevoerd door de Universiteit van Utrecht die laat zien dat vraaguitval gepaard gaat met een afname van de

gemiddelde pedagogische kwaliteit. Uit deze studie komt naar voren dat de gemiddelde pedagogische kwaliteit van KDV al in 2012 afnam ten opzichte van 2011, als gevolg van vraaguitval (Akgunduz e.a., 2013). Uit de studie bleek dat de afname in pedagogische kwaliteit het sterkst is bij KDV die in 2011 juist een hoge kwaliteit aanboden. De onderzoekers geven aan dat dit verklaard kan worden doordat KDV met hoge kwaliteit het zich kunnen permitteren om de kwaliteit wat te laten dalen om zo kosten te besparen. Ze kunnen bijvoorbeeld kiezen niet langer extra hoog geschoold personeel in te zetten. KDV die al op de wettelijke ondergrens zitten voor kwaliteit kunnen dit niet, omdat ze aan de minimale wettelijke eisen voor kinderopvang moeten voldoen (SZW, 2004).

31

Regionale verschillen in pedagogische kwaliteit onduidelijk

De resultaten van het NCKO en de Universiteit van Utrecht zijn gebaseerd op steekproeven en geven daarom geen inzicht in regionale verschillen tussen kinderopvanginstellingen in pedagogische kwaliteit. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat het probleem van vraaguitval zich het sterkst voordoet in regio's die de afgelopen tijd het hardst zijn getroffen door de verslechterde conjunctuur. Een andere mogelijkheid is dat deze regio's meer dan gemiddeld te maken hebben met veranderende demografische ontwikkelingen.

Literatuur

Akgunduz, Y.E., Jongen, E., Leseman, P., & Plantenga, J. (2013). *Cutting from the future? Impact of a subsidy reduction on child care quality in the Netherlands*. Discussie paper, Universiteit van Utrecht.

LRKP-GIR. *Bestand met gegevens over alle kinderopvanginstellingen in Nederland beheerd door DUO*, geraadpleegd op 20-12-2013.

NCKO (2012). *Pedagogische kwaliteit van de kinderopvang voor 0- tot 4-jarigen in Nederlandse kinderdagverblijven in 2012*. Universiteit van Amsterdam.

SZW (2004). *Wet kinderopvang*. Wet van 9 juli 2004 tot regeling met betrekking tot tegemoetkomingen in de kosten van kinderopvang en waarborging van de kwaliteit van kinderopvang. Staatsblad, 455.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie:

'U constateert dat in 2013 meer kinderopvanginstellingen zich aan de kwaliteitsregels houden dan in 2011. Steeds meer kinderopvanglocaties krijgen van de GGD een voldoende voor geboden pedagogische kwaliteit. Dat is een positieve ontwikkeling. Als het gaat om de gemiddelde kwaliteit is het echter lastiger om harde conclusies te trekken.

Onderzoeken op dat gebied laten verschillende beelden zien. Het Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek (NCKO) meet sinds 2005 periodiek de kwaliteit van kinderdagverblijven. De laatste peiling in 2012 laat een stijging zien. Echter eenmalig onderzoek van de Universiteit van Utrecht bekijkt de periode van één jaar en laat zien dat de gemiddelde pedagogische kwaliteit in 2012 afnam ten opzichte van 2011, als gevolg van vraaguitval.'

32

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](http://Lees%20de%20volledige%20reactie%20op%20verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

3.2.4 Verantwoording: Monitoring pedagogische kwaliteit moet verder verbeteren

Kinderopvang heeft 2 doelen: ouders kunnen arbeid en zorg combineren én kinderen worden ondersteund in hun ontwikkeling door het aanbieden van kwalitatief goede kinderopvang. De informatie die de minister ieder kwartaal naar de Tweede Kamer stuurt geeft echter onvoldoende inzicht in het effect van veranderingen in de kinderopvang op het behalen van beide doelen.

- Op het gebied van het combineren arbeid en zorg zet de minister een belangrijke stap in de goede richting door het SCP onderzoek te laten verrichten naar de redenen dat ouders wel of niet gebruik maken van kinderopvang.
- Pedagogische kwaliteit wordt eens per 4 jaar in beeld gebracht. Door deze lage frequentie is het instrument nu ongeschikt om de resultaten van beleidswijzigingen in beeld te brengen. Wij adviseren de minister om de kwaliteit frequenter te monitoren en op regionaal niveau beter te monitoren.

Welke informatie zouden de bewindspersonen naar de Tweede Kamer moeten sturen?

Wij verwachten in ieder geval informatie over:

- De invloed van wijzigingen in de kinderopvangtoeslag op de combinatie van arbeid en zorg bij ouders.
- De invloed van wijzigingen in de kinderopvang op de pedagogische kwaliteit van kinderopvanginstellingen.

Geen inzicht in effect kinderopvangtoeslag op combineren arbeid en zorg, minister laat hiernaar onderzoek doen

De minister informeert de Tweede Kamer sinds 2012 elk kwartaal over de ontwikkelingen in de arbeidsparticipatie van ouders met jonge kinderen. Deze cijfers laten echter niet zien in hoeverre kinderopvangtoeslag ervoor zorgt dat dat ouders arbeid en zorg kunnen combineren. Ook wordt uit deze cijfers niet duidelijk wat de gevolgen zijn van de recente

bezuinigingen op de kinderopvangtoeslag. Een daling van de arbeidsparticipatie kan namelijk ook voortkomen uit bijvoorbeeld een verslechterende conjunctuur. Bovendien wijzen de cijfers over de mate waarin ouders werken niet eenduidig dezelfde kant op (SZW, 2014). Verschillende onderzoeken van het SCP (2007), het CPB (2010, 2011) en de Universiteit van Utrecht (Akgunduz & Plantenga, 2011) tonen aan dat het verband tussen de hoogte van de prijs van kinderopvang en de mate waarin ouders met jonge kinderen werken zwak is.

De Tweede Kamer heeft op basis van de eerder genoemde kwartaalcijfers dus geen inzicht in de effecten van de kinderopvangtoeslag (en de bezuinigingen daarop) op het combineren van arbeid en zorg door ouders.

De minister kondigde in oktober 2013 een onderzoek van het SCP aan naar de oorzaken voor en gevolgen van de daling van het gebruik van de kinderopvang (SZW, 2013d).

Meer nadruk op pedagogische waarde kinderopvang vraagt om goede en frequente monitoring

In de brief 'Een betere basis voor peuters' (SZW, 2013c) geeft de minister van SZW aan meer nadruk te willen leggen op de pedagogische kwaliteit van de kinderopvang. De frequentie waarmee de minister rapporteert over de pedagogische kwaliteit van de kinderopvang ligt echter laag. De pedagogische kwaliteit van de buitenschoolse opvang is alleen in 2011 gemeten (Kohnstamm Instituut, 2012). Over kinderdagverblijven komt ongeveer eens per 4 jaar een rapport uit van het Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek (NCKO, 2012). Beide instituten maken gebruik van wetenschappelijk onderbouwde observatieschema's.

Met de toegenomen nadruk op de pedagogische waarde van kinderopvang wordt het extra relevant dat de minister de kwaliteit van kinderopvanginstellingen frequent en goed monitort. De periode van 4 jaar is te lang om de gevolgen van beleidswijzigingen actueel te kunnen monitoren. Zo kan uit de huidige NCKO-gegevens nu niet worden opgemaakt dat de [pedagogische kwaliteit](#) in 2012 al daalde als gevolg van vraaguitval.

De GGD-controles vinden jaarlijks op locatie plaats maar zijn nu niet geschikt om inzicht te geven in de toe- of afname van de pedagogische kwaliteit van kinderopvang. Het voornemen van de minister van SZW om de GGD in de toekomst genuanceerdere eindoordelen te laten geven over pedagogische kwaliteit biedt hiertoe wel kansen (SZW, 2013b). De minister heeft mede daarom een aantal belangrijke wijzigingen in deze kwaliteitscontroles in gang gezet (SZW, 2013a). Zo ligt vanaf 2012

steeds meer nadruk op de pedagogische kwaliteit in de praktijk en minder op controles van documenten.

34

Vanaf 2012 hanteert de GGD een nieuw observatie-instrument voor het vaststellen van de pedagogische praktijk. Deze methode hanteert vergelijkbare aandachtspunten als de NCKO-methode. Beide methoden bevatten punten als 'grenzen stellen en uitleggen', 'stimuleren van ontwikkeling' en 'communicatie tussen medewerker en kind'. Op dit moment wordt onderzocht hoe beide instrumenten zich tot elkaar verhouden (SZW, 2014a).

Ten slotte zet de minister in op een systeem van kwaliteitsborging door de kinderopvanginstellingen zelf. Op basis van deze vorm van zelfregulering zouden de instellingen zich moeten kunnen verantwoorden naar de toezichthouder en de ouders (SZW, 2013b). Hoewel zo'n systeem kan bijdragen aan de verhoging van het kwaliteitsbewustzijn bij kinderopvanginstellingen en ouders is het als onafhankelijk monitoringsysteem van pedagogische kwaliteit van kinderopvang niet geschikt. Het betreft namelijk geen onafhankelijke meting.

Literatuur

Akgunduz, Y.E., & Plantenga, J. (2011). *Child care prices and female labour participation, a meta-analysis*. Discussie paper, Universiteit van Utrecht.

CPB (2010). *Child care subsidies revisited*. Den Haag: Centraal Planbureau.

CPB (2011). *Ex post analyse effect kinderopvangtoeslag op arbeidsparticipatie*. Den Haag: Centraal Planbureau.

Kohnstamm Instituut: Boogaard, M, & Van Daalen-Kapteijns, M (2012). *Pedagogische kwaliteit van buitenschoolse opvang in Nederland*. Amsterdam: Kohnstamm Instituut.

NCKO: Fukkink, R.G., e.a. (2012). *Pedagogische kwaliteit van de kinderopvang voor 0- tot 4-jarigen in Nederlandse kinderdagverblijven in 2012*. Amsterdam: NCKO.

SCP (2007). *Moeders, werk en kinderopvang in model*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

SZW (2013a). *Kinderopvang*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 31 322, nr. 200. Den Haag: Sdu.

SZW (2013b). *Kinderopvang. Brief minister van SZW dd. 1 december 2013*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 31 322, nr. 225. Den Haag: Sdu.

SZW (2013c). *Kinderopvang. Kabinetsvisie: Een betere basis voor peuters*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 31 322, nr. 227. Den Haag: Sdu. d.d. 18 februari 2014. Kenmerk 2014-00000205071. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

SZW (2013d). *Kamervragen van het lid Ulenbelt*. Datum 11 oktober 2013. Referentie: 2013-0000137320. Den Haag: Sdu.

35

SZW (2014a). *Lijst van vragen en antwoorden over kwaliteit, toezicht en handhaving*. Bijlage bij brief aan de Tweede Kamer van de minister van SZW.

SZW (2014b). *Cijfers kinderopvang in 2013. Brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dd. 24 maart 2014*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 31 322, nr. 234. Den Haag: Sdu.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Wij bevelen de minister aan om jaarlijks de pedagogische kwaliteit van de kinderopvang door een onafhankelijk instituut in beeld te laten brengen. Het huidige onderzoek waarin de verschillende instrumenten voor het meten van pedagogische kwaliteit worden vergeleken, kan hiervoor aanknopingspunten bieden. Tevens raden we aan om de instrumenten die worden gebruikt door het NCKO, het Kohnstamm Instituut en de GGD zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. Het is daarnaast van belang dat de monitoring zo wordt vormgegeven dat op regionaal niveau inzicht wordt gegeven in de pedagogische kwaliteit. Vraaguitval onder ouders naar kinderopvang zou namelijk regionaal bepaald kunnen zijn, omdat er relaties bestaan met demografie en conjunctuur. Zo is het mogelijk dat in sommige regio's (bijvoorbeeld krimpregio's) een sterkere vraaguitval is onder ouders naar kinderopvang dan in andere regio's. Vraaguitval kan zorgen voor een [afname in pedagogische kwaliteit](#). We weten nu onvoldoende over deze regionale verschillen.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie:

'U doet nuttige aanbevelingen voor de monitoring van de pedagogische kwaliteit in de kinderopvang. Ik streef ernaar om het toezicht op de kinderopvang zodanig in te richten dat de GGD per locatie een kwalitatief eindoordeel geeft. Daarbij betrek ik de huidige wetenschappelijke inzichten ten aanzien van het observeren van pedagogische kwaliteit (waaronder de methodiek van het NCKO). Hierop pas ik het instrumentarium van de toezichthouder aan. Daarnaast verken ik of en zo ja hoe de huidige wetenschappelijke kwaliteitspeilingen frequenter kunnen worden uitgevoerd.'

[Lees de volledige reactie op \[verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\]\(http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\)](http://Lees%20de%20volledige%20reactie%20op%20verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

Nawoord Algemene Rekenkamer

We zullen de inspanning van de minister om de monitoring van de kwaliteit van kinderopvang te verbeteren, met belangstelling volgen.

3.3 Oordeel beleidsinformatie: onderzochte beleidsinformatie deugdelijk tot stand gekomen en voldoet aan verslaggevingsvoorschriften

Wij zijn van [oordeel](#) dat de [onderzochte beleidsinformatie](#) in het jaar 2013 [deugdelijk](#) tot stand is gekomen en voldoet aan de [verslaggevingsvoorschriften](#).

Onderzochte beleidsinformatie

Voor ons oordeel over beleidsinformatie hebben wij de volgende kerncijfers onderzocht:

- inburgeringsplichtige nieuwkomers die een kennisgeving van de Dienst Uitvoering Onderwijs krijgen (artikel 13);
- ziekteverzuim (artikel 1);
- het aantal verleende tewerkstellingsvergunningen (artikel 1);
- aantal inspecties en onderzoeken binnen bedrijven die vallen onder het besluit risico's en zware ongevallen (artikel 1);
- volume Bijstand Buitenland (artikel 2).

3.4 Verantwoording onderzoek beleidsthema

Onderzoek naar 5 beleidsthema's Waarom doen we dit onderzoek?

In het verantwoordingsonderzoek over 2013 hebben wij de beleidsinformatie van vijf beleidsthema's onderzocht:

- Brede doeluitkering Verkeer en Vervoer, uitgaven 2013: 2,0 miljard euro, zie [Beleidsinformatie Ministerie van IenM](#).
- Fiscale stimulering zuinige auto's, gederfde inkomsten 2013: mogelijk 1,5 miljard euro, zie [Beleidsinformatie Ministerie van Financiën](#) en [Ministerie van IenM](#).
- Innovatiebeleid, geschatte uitgaven 2013: 3 miljard euro, zie [Beleidsinformatie Ministerie van EZ](#).
- Kinderopvangtoeslag, uitgaven 2013: 2,3 miljard euro, zie [Beleidsinformatie Ministerie van SZW](#).
- Rechtsbijstand, uitgaven 2013: 0,4 miljard euro, zie [Beleidsinformatie Ministerie van VenJ](#).

Bij de keuze van de thema's hebben wij gelet op:

- Het financieel belang ('hoeveel geld kost dit?').
- De belangstelling van de Tweede Kamer ('zijn er debatten en/of Kamervragen gesteld?').
- Het belang van de burger.

- De mate waarin onderwerpen recent onderzocht zijn (door onszelf of anderen).

37

We zijn bij elk thema ingegaan op de vraag of duidelijk is hoeveel geld aan dit thema wordt uitgegeven, waar het terecht komt, wat bekend is over de effecten en of de minister de Tweede Kamer voldoende informeert over de resultaten van het gevoerde beleid en de daarmee gemoeide uitgaven.

Voor ons onderzoek naar de vijf beleidsthema's baseren we ons – naast de departementale jaarverslagen – op bestaande informatie (bijvoorbeeld evaluatieonderzoeken, departementale rapportages, databestanden van diverse andere instituten) en gesprekken met beleidsmakers en uitvoerders van beleid.

Methodologische verantwoording onderzoek kinderopvang

Definitie kinderopvang

In ons onderzoek richten wij ons op:

- Kinderopvanginstellingen die dagopvang verzorgen (noemen wij kortweg: kinderdagverblijven).
- Kinderopvanginstellingen die buitenschoolse opvang verzorgen (noemen wij kortweg: buitenschoolse opvang).
- Gastouders die dagopvang op buitenschoolse opvang verzorgen (noemen wij kortweg: gastouders).

Als we spreken over kinderopvanginstellingen bedoelen we alle 3 de opvangvormen.

Wat is pedagogische kwaliteit in de praktijk?

In een aantal van de webpagina's over kinderopvang bespreken we de pedagogische kwaliteit in de praktijk zoals deze wordt gecontroleerd door de GGD (zie [Pedagogische kwaliteit kinderopvang: minder fouten geconstateerd, maar gemiddelde kwaliteit daalt](#) en [Verantwoording: Monitoring pedagogische kwaliteit moet verder verbeteren](#)). De GGD controleert naast de aanwezigheid en de inhoud van een pedagogisch beleidsplan ook of in de praktijk, dus op de groepen, de voorwaarden voor een goede pedagogische kwaliteit worden vervuld. De GGD kijkt hierbij naar vier aspecten:

- Emotionele veiligheid (bijvoorbeeld: aanwezigheid van een ontspannen en open sfeer; er is een goede informatieoverdracht tussen ouders en beroepskracht).
- Persoonlijke competentie (bijvoorbeeld: er is aandacht voor leermomenten; kinderen hebben de mogelijkheid door activiteiten, spel en inrichting ervaring op te doen).
- Sociale competentie (bijvoorbeeld: ondersteuning bij conflicten; kinderen maken deel uit van het groepsgebeuren).

- Overdracht van normen en waarden (bijvoorbeeld: afspraken, regels aanwezig; beroepskrachten geven het goede voorbeeld).

38

Hiernaast beoordeelt de GGD onder de noemer pedagogisch beleid ook het pedagogische plan van de kinderopvanginstelling (is het aanwezig en bevat het de goede elementen). Deze beoordeling van het plan hebben we in onze analyses niet meegenomen, omdat we vooral geïnteresseerd zijn in de praktijk van alle dag op de groepen. Deze indicatoren voor kwaliteit in de praktijk sluiten ook beter aan bij de door de NCKO en het Kohnstamm Instituut gehanteerde maat voor pedagogische kwaliteit, dan de aan- of afwezigheid van een plan.

Wat is het LRKP en de GIR?

Het Landelijke Register Kinderopvang (LRKP) is het basisregister voor de kinderopvang. In dit bestand worden de gegevens van alle kinderdagverblijven, buitenschoolse opvangcentra, gastouderbureaus en gastouders geregistreerd. Het LRKP vormt de basis op grond waarvan burgers hun kinderopvangtoeslag krijgen uitgekeerd: een ouder krijgt alleen kinderopvangtoeslag als de opvang in het LRKP geregistreerd is. Dit bestand is voor iedereen toegankelijk op www.landelijkregisterkinderopvang.nl.

Het GIR-bestand is een database gekoppeld aan het LRKP. Het is ontworpen om gemeenten te assisteren om het toezichtstelsel goed en transparant te laten verlopen. Het is daarmee een instrument om een deel van de verantwoordelijkheid van de minister vorm te geven. In de GIR houden GGD'en de inspectieresultaten bij en de gemeenten houden er hun handhavingsactiviteiten in bij. De applicatie wordt ook gebruikt om de openbare inspectierapporten per opvanglocatie te maken, die op internet openbaar worden gepubliceerd. De GIR zelf is niet openbaar toegankelijk.

Het Ministerie van SZW is de eigenaar van het LRKP-GIR. Het beheer van het systeem is in handen van DUO. De gemeenten beheren de gegevens in het systeem en zijn de eigenaar van deze gegevens.

Mogelijkheden en beperkingen van het LRKP-GIR registratiesysteem

Het LRKP-GIR is naast registratiesysteem ook bedoeld als mogelijke bron van informatie over kinderopvang voor Rijk, gemeente en GGD. In de 'Afspraken informatie uitwisseling Landelijke Registers en Gemeenschappelijke Inspectie Ruimte Kinderopvang en Peuterspeelzalen' (SZW e.a, 2013) wordt hierover het volgende opgemerkt: 'Het Ministerie van SZW, VNG en GGD Nederland kunnen beleidsinformatie uit LRKP-GIR ontvangen.' DUO levert die informatie aan deze partijen als onderdeel van de managementafspraken tussen DUO en het Ministerie van SZW.

Het systeem biedt in opzet dan ook goede mogelijkheden om informatie over aanmelding en sluiting, de kwaliteit en (de resultaten van) de handhaving in samenhang te analyseren. Een voorbeeld is de analyse van de door de GGD beoordeelde [pedagogische kwaliteit van kinderdagverblijven](#).

39

Bij gebruik van de informatie liepen wij echter tegen 2 verbeterpunten aan:

- Het bestand is in de eerste plaats niet geheel volledig. Deelname aan het GIR is vrijwillig voor gemeenten. De regio Amsterdam gebruikt bijvoorbeeld een eigen systeem voor het bijhouden van de GGD-controles en de handhaving in plaats van het GIR. Dit zorgt ervoor dat de pedagogische kwaliteit van de Amsterdamse kinderopvanginstellingen niet in de analyses konden worden meegenomen.
- Ten tweede is de opzet van het systeem vooral gericht op het registreren en weergeven van individuele inspecties. Door deze opzet is het analyseren van de gegevens arbeidsintensief en niet eenvoudig.

Hoe zijn de gegevens uit het LRKP-GIR bewerkt?

Zoals aangegeven is het GIR-deel van het LRKP niet geheel volledig. Dit zorgt ervoor dat de pedagogische kwaliteit van de kinderopvanginstellingen in de regio Amsterdam niet zijn meegenomen in de analyses die betrekking hebben op pedagogische kwaliteit. Daarnaast is de opzet van het systeem vooral gericht op het registreren en weergeven van individuele inspecties. Door deze opzet is het analyseren van de gegevens arbeidsintensief en niet eenvoudig. Er is een aantal bewerkingslagen uitgevoerd om de informatie bruikbaar te maken voor de op deze webpagina's gepresenteerde analyses. Tevens zijn met de hand een aantal vreemde data verwijderd (data ver in de toekomst).

Data gebruikt uit het LRKP-GIR:

Uit het LRKP-GIR zijn hiervoor de volgende gegevens gebruikt:

- Gegevens over de opvanglocatie zoals de unieke code van de kinderopvanginstelling, type opvang, aantal kinderopvangplaatsen, gemeentecode.
- Gegevens over de registratiegeschiedenis van de kinderopvanginstelling zoals inschrijf- en uitschrijfdatum.
- Gegevens over de inspectiegeschiedenis zoals het unieke nummer van de inspecties en de datum van de inspecties (alle geannuleerde inspecties zijn verwijderd).
- Gegevens over de inspectieresultaten.

NB. alle kinderopvanginstellingen waarvan geen controlegegevens bekend zijn vallen uit de selectie (waaronder alle kinderopvanginstellingen in de regio Amsterdam).

40

Analyse:

- Alle gastouderopvang en peuterspeelzalen zijn verwijderd.
- Niet bestaande registratiedata of inspectiedata zijn verwijderd (zoals 31-12-2099 en 9-2-2102).
- Voor kinderopvanginstellingen met meerdere startdata is alleen de laatste geselecteerd.
- Alleen de resultaten in domein 6 (=pedagogische kwaliteit) zijn geselecteerd:
  - daarbinnen zijn alle scores die alleen betrekking hebben op het pedagogische plan (items 1 en 1.1) verwijderd. Dit betekent dat alleen de scores voor de pedagogische kwaliteit in de praktijk zijn betrokken in de analyse;
  - inspecties die plaatsvonden op dezelfde dag met een verschillende score voor pedagogische kwaliteit zijn verwijderd.
- Er wordt een score toegekend van 1=geen fouten gevonden op pedagogische kwaliteit of 0=minstens 1 fout gevonden op pedagogische kwaliteit.
- Er zijn vier selecties gemaakt:
  - laatste inspectie in 2011;
  - laatste inspectie in 2012;
  - laatste inspectie in 2013;
  - laatste inspectie in totaal (ongeacht of deze in 2011,2012 of 2013 was).
- Voor de eerste figuur zijn vervolgens het aantal nullen en enen bij de laatste controle in elk jaar (voor 2011, 2012 en 2013) geteld.
- Voor de tweede figuur is uitgegaan van de laatste inspectiedatum:
  - alle kinderopvanginstellingen die voor 2013 zijn gesloten zijn verwijderd;
  - aan alle kinderopvanginstellingen die in 2013 zijn gesloten is een 1 toegekend, aan alle kinderopvanginstellingen die niet zijn gesloten (nulwaarde) een 0. Dit bestand is uiteindelijk gebruikt voor de statistische analyse van het verband tussen sluiting en pedagogische kwaliteit (zie hieronder).

Statistische analyse:

41

Voor 2013 hebben we onderzocht of er een verband is tussen de sluiting van een kinderopvanginstelling en de pedagogische kwaliteit van deze instelling zoals vastgesteld door de GGD. De maat 'pedagogische kwaliteit in de praktijk' is gebaseerd op de 4 hierboven genoemde aspecten die de GGD controleert om een beeld te krijgen van de pedagogische kwaliteit in de praktijk. Voor deze aspecten hebben we gekeken of een kinderopvanginstelling volgens de laatste GGD-controle wel of niet voldoet aan de minimale kwaliteitseisen. Als een kinderopvanginstelling op één van deze deelaspecten een onvoldoende had is dat gescoord als pedagogische kwaliteit in de praktijk onvoldoende.

We hebben getoetst via een Chi-kwadraat toets of kinderopvanginstellingen die niet voldoen aan de minimale kwaliteitseisen vaker sluiten dan kinderopvanginstellingen die wel voldoen aan de eisen.

In tabel 1 staan de frequenties weergegeven van de kinderdagverblijven. Voor pedagogische kwaliteit zien we dat kinderdagverblijven met een kwaliteit onder de minimale eisen ($40/220=18,18\%$) vaker sluiten dan kinderdagverblijven met een kwaliteit die voldoet aan de eisen ($398/4814=8,27\%$), $c^2(1, N = 5034) = 26,01, p < .001$.

Tabel 1: Aantal kinderdagverblijven.

	Niet gesloten in 2013	Wel gesloten in 2013	Totaal aantal
Ped. kwaliteit voldoende	4416	398	4814
Ped. kwaliteit onvoldoende	180	40	220
Totaal aantal	4596	438	5034

In tabel 2 staan de frequenties weergegeven van de buitenschoolse opvangcentra. Hier zien we dat buitenschoolse opvang met een kwaliteit onder de minimale eisen ($42/248=16,94\%$) vaker sluiten dan buitenschoolse opvang met een kwaliteit die voldoet aan de eisen ($474/4058=11,68\%$), $c^2(1, N = 5306) = 15,41; p < .001$.

Tabel 2: Aantal buitenschoolse opvang.

42

	Niet gesloten in 2013	Wel gesloten in 2013	Totaal aantal
Ped. kwaliteit voldoende	4584	474	5058
Ped. kwaliteit onvoldoende	206	42	248
Totaal aantal	4790	516	5306

Verschillende aantallen:

In de tweede figuur onder aandachtspunt '[Pedagogische kwaliteit kinderopvang: Minder fouten geconstateerd, maar gemiddelde kwaliteit daalt](#)' wordt een hoger aantal kinderdagverblijven en buitenschoolse opvanginstellingen vermeld dan in de eerste figuur onder het jaar 2013. Dit verschil wordt verklaard doordat in de eerste figuur alleen de kinderopvanginstellingen met een controle in 2013 worden vermeld onder 2013. In de tweede figuur worden als totaal vermeld: alle in 2013 bestaande en gesloten kinderopvanginstellingen. Dit aantal ligt hoger omdat ook kinderopvanginstellingen die hun laatste controle voor 2013 hadden, zijn meegenomen.

Hoe berekenen we het verschil in uitgaven aan kinderopvangtoeslag bij grote en kleine contracten?

Om een indicatie te krijgen hoeveel geld de overheid zou kunnen besparen op de kinderopvangtoeslag wanneer meer ouders zouden kiezen voor een contract met minder weken, hebben we berekend hoeveel het scheelt wanneer alle ouders met 1,5 keer modaal of minder zouden switchen van een 52-wekencontract naar een kleiner contract: 40 weken BSO of 46 weken KDV. We berekenen dat in dit geval de overheid 110 tot 410 miljoen euro minder aan kinderopvangtoeslag zou uitgeven. De berekening wordt hieronder beschreven. De tussenuitkomsten van de berekening zoals deze hieronder wordt beschreven staan in tabel 3.

- Allereerst hebben we berekend welk deel van de kinderopvangtoeslag wordt uitgekeerd aan ouders die 1,5 keer modaal of minder verdienen. We gaan er in deze berekening van uit dat deze ouders nu allemaal een 52-wekencontract afsluiten omdat dit voor hen het voordeligst is.
- 18% van de kinderen gaat naar een gastouder in plaats van naar een kinderopvanginstelling (SZW, 2014). Daarom hebben we het bedrag met 18% vermindert.
- De 52-, 46- en 40-wekencontracten zijn omgerekend in uren per maand (net zoals nodig is voor het invullen van de

proefberekening kinderopvangtoeslag op de website van de belastingdienst).

43

- Vervolgens berekenen we het verschil in uren per maand tussen 52 weken en 46 weken bij KDV en tussen 52 en 40 weken in de BSO. Dit verschil wordt uitgedrukt in een percentage van de uren bij een 52- wekencontract.
- Dit verschil is het minst groot wanneer alle kinderen op een KDV zouden zitten (de afname in uren is hier ook het minst): 12%. Het verschil is het grootst wanneer alle kinderen op een BSO zouden zitten: 45%. Omdat een deel van de kinderen naar de BSO gaat en een deel naar de KDV zal het werkelijke verschil zich ergens tussen deze twee uitersten bevinden.
- Door het vermenigvuldigen van beide percentages met het totaalbedrag aan KOT uitgekeerd aan ouders die 1,5 keer modaal of minder verdienen en geen gebruik maken van gastouderopvang berekenen we de onder- en bovengrens van het verschil in uitgaven aan kinderopvangtoeslag bij grote en kleine contracten. De getallen zijn afgerond op 10 miljoen euro.

Tabel 3: Tussenresultaten bij het berekenen van het verschil in uitgaven aan kinderopvangtoeslag bij grote en kleine contracten.

Uitgaven KOT 2013	2320 miljoen euro
Uitgaven KOT aan ouders met een inkomen van 1,5 keer modaal of minder (47% van totale uitgaven zie 3e figuur in Uitgaven aan kinderopvangtoeslag 2,3 miljard euro in 2013)	1090 miljoen euro
Uitgaven KOT aan ouders met een inkomen van 1,5 keer modaal of minder, met kinderen op een KDV of BSO	895 miljoen euro
Ondergrens: alle kinderen naar de KDV	
Aantal uren KDV bij 52 weken maximum uurtarief: A	91 uur per maand
Aantal uren KDV bij 46 weken: B	80 uur per maand
Vershil in uitkering KOT tussen 52 en 46 weken: $(A-B)/A$	12%
12% van 895 miljoen euro	108 miljoen euro
Ondergrens: alle kinderen naar de BSO	
Aantal uren BSO bij 52 weken maximum uurtarief: A	44 uur per maand
Aantal uren BSO bij 40 weken: B	24 uur per maand*
Vershil in uitkering KOT tussen 52 en 40 weken: $(A-B)/A$	45%
45% van 895 miljoen euro	406 miljoen euro

*Het relatief grote verschil in uren tussen 40 en 52 weken BSO wordt veroorzaakt doordat kinderen tijdens de 40 schoolweken alleen in de uren na schooltijd worden opgevangen en tijdens de 12 weken in de vakantie de hele dag.

44

Berekening afname gebruik kinderopvang

Bij het aandachtspunt '[Uitgaven kinderopvangtoeslag 2,3 miljard euro](#)' komt de daling van het gebruik van de kinderopvang aan de orde. De minister van SZW geeft aan dat de totale daling van het gebruik van kinderopvangtoeslag in 2013 18% bedroeg. Wij hebben de totale daling van het gebruik van de kinderopvangtoeslag zelf berekend door de afname van het aantal kinderen in 2013 (-10%) te vermenigvuldigen met de afname van het aantal uren per kind (-8%). Volgens deze berekening komt de totale daling van het gebruik in 2013 uit op 17% (afgerond op hele procenten: $1 - 0,9 * 0,92$).

Literatuur

SZW (2014). *Cijfers kinderopvang in 2013. Brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dd. 24 maart 2014*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 31 322, nr. 234. Den Haag: Sdu.

4 Bedrijfsvoering Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

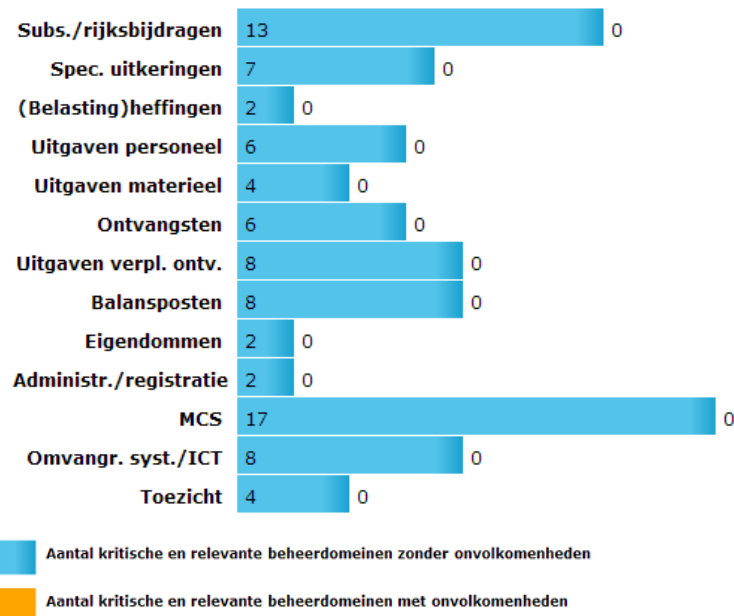
45

4.1 Oordeel bedrijfsvoering: geen onvolkomenheden

Wij zijn van [oordeel](#) dat de onderzochte onderdelen van de bedrijfsvoering van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voldoen aan de in de [CW 2001](#) gestelde eisen.

Net als in 2012 constateren wij in 2013 geen onvolkomenheden, zie [historisch verloop onvolkomenheden](#).

Wij hebben in 2013 in geen van de 87 relevante en kritische beheerdomeinen onvolkomenheden geconstateerd, zie onderstaande figuur. Voor meer informatie zie [onvolkomenheden in relatie tot beheerdomeinen](#).

4.2 Oordeel informatie over de bedrijfsvoering: deugdelijk tot stand gekomen en voldoet aan verslaggevingsvoorschriften

Wij zijn van [oordeel](#) dat de informatie over de bedrijfsvoering in het Jaarverslag 2013 van het Ministerie van Sociale Zaken en

Werkgelegenheid op [deugdelijke](#) wijze tot stand is gekomen en voldoet aan de [verslaggevingsvoorschriften](#).

46

4.2.1 **Aandachtspunt: Eerste stap gezet in het geven van informatie over het fraudebeleid**

In het onderdeel 'financieel en materieel beheer' van de bedrijfsvoeringsparagraaf moet expliciet aandacht worden besteed aan de onderkende frauderisico's en de maatregelen die zijn of worden ingezet om deze risico's te beheersen. Dit naar aanleiding van een verzoek van de Tweede Kamer tijdens het verantwoordingsdebat 2012 en de toezeggingen van de minister-president en de minister van Financiën. De toezeggingen zijn breed en betreffen interne en externe fraude. Verder zijn er geen harde normen waaraan de paragraaf moet voldoen. De fraudeparagraaf van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid kan nog aan informatiewaarde winnen door nadrukkelijker in te gaan op de interne frauderisico's ten aanzien van inkopen en personeel en de externe frauderisico's ten aanzien van bijdragen en toeslagen.

Reactie van de minister

De minister van SZW schrijft in zijn reactie:

'Het is mijn intentie de passage in de bedrijfsvoeringparagraaf over onderkende frauderisico's en beheersmaatregelen in het komende jaarverslag verder uit te bouwen, op de wijze zoals u aangeeft.'

[Lees de volledige reactie op \[verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\]\(http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\)](http://Lees%20de%20volledige%20reactie%20op%20verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

Nawoord Algemene Rekenkamer

Wij zullen de inspanning van de minister om de informatiewaarde van de fraudeparagraaf in de bedrijfsvoeringsparagraaf te verhogen met belangstelling volgen.

4.3 **Historisch verloop onvolkomenheden SZW**

Elementen bedrijfsvoering	Opzet en beheer overdrachtsuitgaven en -ontvangsten		Opzet en beheer transactie uitgaven en -ontvangsten		Financiële administratie (registratie)	Interne organisatie	Materieelbeheer	Toezicht	Totalen
	Subsidie/ rijksubsidies (belastingbetreft)	Uitgaven personeel Uitgaven materieel Ontvangsten	Overige (salariale posten Verplichtingen, onkosten en uitgaven)	Beheer eigen domeinen Administratieve registratie					
Directoraten-generaal/clusters									
IG-SZW (6)									
Analyse, Programmering en Signalering									
Arbeidsmarktfraude									
Arbeidsomstandigheden									
Inspectieondersteuning & Informatiehuishouding									
Major Hazard Control									
Opsporing									
Baten-lastenagentschappen (2)									
Agentschap SZW									
Werk en Inkomen									
Totaal aantal relevante cellen	6	4	2	6	6	2	2	2	2
Totaal aantal kritische cellen	7	3	-	2	2	2	2	25	25
					14	5	62	Totaal relevant	
					3	3		Totaal kritisch	

5 Financiële informatie Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

49

5.1 Budgettair kader Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt

De premiegefinancierde middelen binnen het budgettair kader Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt (SZA-kader) van ongeveer 53,6 miljard euro vallen buiten de reikwijdte van het jaarlijkse verantwoordingsonderzoek van de Algemene Rekenkamer.

Begrotingsgefinancierde uitgaven vallen onder het budgetrecht van de Staten-Generaal, premiegefinancierde uitgaven vallen hier buiten.

De minister van SZW is niet alleen verantwoordelijk voor de begrotingsgefinancierde uitgaven (circa 29,3 miljard euro in 2013), maar ook voor het beheer van de premiegefinancierde uitgaven (circa 53,6 miljard euro in 2013) binnen het budgettair kader Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt (SZA-kader). De premiegefinancierde middelen vallen buiten de reikwijdte van het jaarlijkse verantwoordingsonderzoek van de Algemene Rekenkamer.

Premiegefinancierde uitgaven zijn betalingen uit sociale fondsen, zoals het WW- en het AOW-fonds. De verantwoordelijkheid van de minister van SZW komt samen in de budgetdisciplinesector Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt (SZA-kader). De totale uitgaven binnen dit SZA-kader bedragen in 2013 circa 73,2 miljard euro. Dit is daarmee de grootste uitgavenpost van het Rijk.

In het jaarverslag SZW legt de minister uit welke stappen hij zet om van de begrotingsgefinancierde en premiegefinancierde uitgaven aan het bedrag van het SZA-kader te komen. Dit gebeurt voornamelijk door dubbeltellingen en ontvangsten te elimineren.

De totale uitgaven onder het SZA-kader zijn 0,15 miljard euro hoger uitgevallen dan werd voorzien bij de ontwerpbegroting 2013.

In onze [Aandachtspunten bij de begroting 2014 van het Ministerie van SZW](#) wezen wij onder meer op:

- De toenemende uitgaven onder het SZA-kader;
- Het toenemende vermogenstekort van de sociale fondsen;

- De geringe betrokkenheid van het parlement bij de vaststelling van de premies voor de sociale fondsen. Dit onderwerp komt uitgebreider aan de orde in onze [brief modernisering Comptabiliteitswet](#).

50

5.2 Uitvoeringspraktijk Participatiebudget: de reikwijdte van het rechtmatigheidsbegrip

Bij enkele begrotingshoofdstukken geven wij een toelichting op de reikwijdte van ons rechtmatigheidsoordeel aan de hand van praktijkvoorbeelden.

Rechtmatigheid betekent in het verantwoordingsonderzoek dat financiële transacties volgens de regels plaatsvinden en juist, volledig en tijdig in de financiële verantwoording worden opgenomen. Voor het begrotingshoofdstuk Sociale Zaken en Werkgelegenheid gaan wij in op de uitvoeringspraktijk van de re-integratie bij gemeenten. De minister van SZW verstrekt hiertoe gelden aan de gemeenten via het Participatiebudget.

Doel en financiële omvang van het Participatiebudget

Om mensen eenvoudiger aan een baan te helpen en om de maatschappelijke participatie te bevorderen, zijn per 1 januari 2009 de middelen voor re-integratie, inburgering en volwasseneneducatie aan gemeenten gebundeld via het Participatiebudget. Gemeenten ontvangen nu één geldstroom en hoeven alleen over de geldstroom in totaliteit verantwoording af te leggen aan het Rijk.

Overzicht Participatiebudget: Bedragen in miljoenen euro					
	2009	2010	2011	2012	2013
Re-integratie	1.530,10	1.442,60	1.335,90	722,9	812,6
Inburgering	103,9	302,6	246,8	160	0
Volwasseneneducatie	124,4	150,4	115,8	111,6	53,3
Totaal Participatiebudget	1.758,40	1.895,60	1.698,50	994,5	865,9

Verstrekking van het Participatiebudget door SZW

De minister van SZW verstrekt gelden aan de gemeenten voor de uitvoering van het Participatiebudget.

In 2013 werd er 865,9 miljoen euro aan Participatiebudget beschikbaar gesteld aan gemeenten. Het re-integratiedeel daarvan bedroeg 812,6 miljoen euro.

In de jaarrekening van het Ministerie van SZW controleren wij de rechtmatigheid van de verstrekking van het Participatiebudget. De rechtmatigheid daarvan is relatief eenvoudig vast te stellen doordat:

51

- de wet- en regelgeving voor de verstrekking eenvoudig uitvoerbaar is;
- de gemeenten zelf (voor re-integratie) geen gegevens aanleveren voor het verkrijgen van het geld voor het Participatiebudget, dus er is geen risico op misbruik en oneigenlijk gebruik;
- de meeste gegevens voor de verdeling van het geld, zoals het aantal bijstandsontvangers en het aantal WW-ontvangers, afkomstig zijn van het CBS;
- SZW de waarschijnlijkheid controleert van de uitkomsten van de berekeningen voor de verdeling van het Participatiebudget.

Hoe leggen gemeenten (colleges van B&W) verantwoording af aan de gemeenteraad?

De colleges van B&W leggen verantwoording af over de rechtmatige bestedingen van de gelden van het Participatiebudget aan de gemeenteraad, via de jaarrekening, het jaarverslag, de controleverklaring en het verslag van de accountant.

De discussie over de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de bestedingen van het Participatiebudget zou plaats moeten vinden in de gemeenteraad.

Hoe leggen gemeenten (colleges van B&W) verantwoording af aan de minister van SZW?

Verantwoording door de gemeenten aan de minister van SZW over de rechtmatige bestedingen van het Participatiebudget gebeurt via *single information single audit* (sisa): eenmalige informatieverstrekking met eenmalige accountantscontrole. De gemeenten leggen verantwoording af aan de minister van SZW via dezelfde verantwoordingsdocumenten waarmee verantwoording aan de gemeenteraad wordt afgelegd.

Op basis van deze verantwoordingsinformatie bepaalt de minister van SZW of de gemeenten het geld van het Participatiebudget volgens de regels (rechtmatig) hebben uitgegeven en verantwoord. Indien dat het geval is, boekt de minister van SZW de verstrekte voorschotten voor het Participatiebudget af.

In de jaarrekening van het Ministerie van SZW controleren wij de rechtmatigheid van de afboeking van de verstrekte voorschotten van het Participatiebudget.

Hoe werkt sisa?

52

Sinds 2006 geldt voor het financieel vaststellen van specifieke uitkeringen het sisa-systeem. Dit houdt in dat:

- Gemeenten verantwoording afleggen over de besteding van het Participatiebudget via de jaarrekening, het jaarverslag, de controleverklaring en het verslag van de accountant. Deze verantwoordingsdocumenten gebruikt de minister van SZW om vast te stellen of het Participatiebudget volgens de regels is uitgegeven (*single information*).
- Accountants deze informatie controleren zowel voor de gemeenteraad als voor de minister (*single audit*).

Het is belangrijk dat deze accountants hun werkzaamheden toereikend uitvoeren zodat de minister van SZW gebruik kan maken van hun oordeel om de door hem verstrekte gelden vast te stellen. Om te toetsen of de accountants hun werk goed hebben uitgevoerd, voert de Auditdienst Rijk (ADR) reviews uit. Dit noemt men ook wel de *single review*. Voor andere bevindingen over sisa zie:

- [Vooruitgang geboekt bij verantwoording en controle specifieke uitkeringen \(sisa\)](#) (BZK)
- [Afdekking en diepgang van rechtmatigheidsoordeel verandert](#) (Rijksbreed)

Wat als sisa niet goed werkt?

Gemeenten moeten gegevens aanleveren aan de minister van SZW op grond waarvan de minister de uitkeringen voor het Participatiebudget vaststelt. Als deze gegevens niet goed gecontroleerd zijn, bestaat het risico dat de uitkeringen aan het Participatiebudget niet juist kunnen worden vastgesteld.

Om dat risico zoveel mogelijk te ondervangen dient de minister van SZW een beleid te hebben ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk (M&O) gebruik. In dit M&O-beleid moet de minister aandacht schenken aan:

- Regelgeving. Deze moet duidelijk, uitvoerbaar en handhaafbaar zijn.
- Voorlichting. Het is van belang dat hierbij onder meer wordt ingegaan op de achtergronden van de regelgeving en het controle- en sanctiebeleid.
- Controle. De gegevens die door de gemeenten zijn verstrekt moeten getoetst worden.
- Sancties. Er dient een sanctiebeleid te zijn dat aansluit op de regelgeving om te kunnen reageren op geconstateerd misbruik en oneigenlijk gebruik.

In 2010 werkte sisa rijksbreed niet goed. In te veel gevallen bleken de audits bij de gemeenten niet correct te zijn uitgevoerd. Als gevolg

daarvan konden wij over 2010 de rechtmatigheid van het uitgavenbedrag van 1,1 miljard euro niet vaststellen. Het betrof voornamelijk afrekeningen van het Participatiebudget. Op grond van onze bevindingen moesten alle ministers de uitvoering van hun M&O-beleid op het aspect 'controle' aanscherpen.

53

De minister van SZW had in 2012 geen aanvullende informatie verzameld om de onzekerheid over het bedrag van 1,1 miljard euro te verkleinen. Omdat de minister binnen zijn M&O-beleid het aspect 'controle' niet goed had ingevuld, had hij de voorschotten in 2012 niet mogen vaststellen. Het sisa-systeem heeft, zo blijkt uit de sisa-reviewresultaten, in de jaren 2011, 2012 en 2013 voldoende gefunctioneerd. De minister van SZW kan in 2013 gebruik maken van de rapportages van de sisa-accountants. Voor het geval er in enig jaar toch nog een onzekerheid in het sisa-systeem zou blijven bestaan, heeft de minister van SZW in 2013, mede ter opvolging van zijn reactie op ons [Verantwoordingsonderzoek 2012](#), een draaiboek opgesteld met maatregelen. Die maatregelen zijn gericht op het invullen van zijn beleid ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik.

In de bedrijfsvoeringsparagraaf van het Jaarverslag 2013 geeft de minister van SZW aan dat hij het belangrijk vindt om fraude en misbruik aan te pakken, omdat het draagvlak voor onze sociale zekerheid afbrokkelt als fraude en misbruik onbestraft blijven.

Wat zagen wij in de praktijk en wat betekent dit voor de rechtmatigheid?

Bij ons praktijkonderzoek stelden wij vast dat:

- gemeenten op grond van de wet- en regelgeving veel beleidsvrijheid hebben;
- gemeenten deze beleidsvrijheid gebruiken om hun uitvoeringspraktijk vorm en inhoud te geven. Dit leidt tot een diversiteit aan praktijkaanpak;
- doordat gemeenten hun administratie zorgvuldiger voeren en procedures beter naleven het aantal terugvorderingen door de minister van SZW de laatste jaren is teruggelopen;
- de minister van SZW geen informatie verlangt over doelmatigheid van de bestedingen door de gemeenten. De discussie over de doelmatigheid van de bestedingen van het Participatiebudget zou plaats moeten vinden in de gemeenteraad.
- het Participatiebudget in financiële omvang daalt, terwijl het aantal mensen dat daarvan gebruik maakt stijgt.

5.3 Verdere verbetering financieel beheer Caribisch Nederland mogelijk

54

De minister van SZW verstrekt middelen voor uitkeringen aan de eilandgebieden Bonaire, Sint-Eustatius en Saba ([BES-eilanden](#)). De betalingen verlopen via de unit Sociale Zaken van de Rijksdienst Caribisch Nederland op Bonaire.

In 2011 waren er problemen rond het vaststellen van de rechtmatigheid van de uitkeringen. De minister van SZW heeft de Auditdienst Rijk (ADR) opdracht gegeven om die problemen uit 2011 te onderzoeken. De aanbevelingen ter verbetering van de dossiervorming die in 2012 werden gegeven, hebben in 2013 voldoende effect gehad.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Wij bevelen de minister aan om bij de staatkundige evaluatie in 2015 ook terug te kijken op de uitvoerbaarheid van de wet- en regelgeving.

Reactie van de minister

De minister van SZW schrijft in zijn reactie:

'Over de inpasbaarheid van uw aanbeveling zal ik overleggen met mijn ambtgenoot van BZK, die trekker is van deze rijksbrede evaluatie.'

[Lees de volledige reactie op \[verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\]\(http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\)](http://Lees%20de%20volledige%20reactie%20op%20verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

Nawoord Algemene Rekenkamer

We zullen de uitkomst van dit overleg met belangstelling volgen.

5.4 Financiële informatie kinderopvangtoeslag verdeeld over verschillende verantwoordingen

Voor een goed inzicht in de financiële gegevens over de kinderopvangtoeslag zijn twee jaarverslagen nodig: van de minister van SZW en van de minister van Financiën.

Voor een goed inzicht in de financiële gegevens over de kinderopvangtoeslag zijn twee jaarverslagen nodig. De uitgaven worden verantwoord in de begroting van het Ministerie van SZW en de voorschotten in de saldibalans van het Ministerie van Financiën. Dit is het gevolg van de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de minister van SZW, die verantwoordelijk is voor het beleid, en de minister van Financiën die verantwoordelijk is voor de uitvoering. De omvang van de afgerekende kinderopvangtoeslagen is niet expliciet zichtbaar gemaakt in de toelichting op de saldibalans. Voor onze oordeelsvorming over geconstateerde fouten en onzekerheden hebben wij daarom aanvullende informatie verzameld bij de Auditdienst van het Rijk. Wij

hebben vastgesteld dat de geconstateerde fouten en onzekerheden een positief oordeel over de rechtmatigheid niet in de weg staat.

55

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is verantwoordelijk voor de vaststelling en de hoogte van de kinderopvangtoeslag en de voorwaarden waaronder deze wordt toegekend op grond van de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen. De uitvoering van de Kinderopvangtoeslag in het buitenland vindt plaats door de Sociale Verzekeringsbank.

De gerealiseerde uitgaven voor de kinderopvang bedragen 2,3 miljard euro. Er is sprake van een foutbedrag van 28,8 miljoen euro en een onzekerheid van 26,1 miljoen euro. De fouten zijn het gevolg van niet verwerkte verzoeken tot stopzetting en het onterecht meenemen van uren van de partner. Verder licht de minister in de bedrijfsvoeringsparagraaf toe dat in circa 15% van de aanvragen voor kinderopvangtoeslag sprake is van gastouderopvang en dat in deze situaties de Belastingdienst praktisch gezien de juistheid van de opgegeven uren niet met 100% zekerheid kan vaststellen. Over dit deel van de uitbetalingen bestaat om die reden een inherente onzekerheid over de rechtmatigheid.

Naast uitgaven is er in 2013 voor een bedrag van 3,4 miljard euro aan kinderopvangtoeslag definitief vastgesteld en herzien waarin fouten en onzekerheden zijn geconstateerd. Het foutbedrag bedraagt (meest waarschijnlijke fout) 26,5 miljoen euro en de onzekerheid 29,0 miljoen euro. De fouten zijn het gevolg van een dubbele toeslagbetrokkenheid of onjuiste gegevens van de toeslagpartner. Ook is in een aantal gevallen een verkeerde combinatie van uren en tarieven toegepast bij de herziening van de definitieve toekenning.

De minister van SZW is eveneens verantwoordelijk voor de Wet op het Kindgebonden budget die eveneens wordt uitgevoerd door de Belastingdienst. In de financiële verantwoording van SZW is een bedrag van 1,1 miljard euro aan uitgaven voor de WKB verantwoord. Het foutbedrag bedraagt 18,0 miljoen euro en de onzekerheid 6,7 miljoen euro. Deze zijn het gevolg van het niet meenemen van de toeslagpartner.

Voor de Kinderopvangtoeslag en het Kindgebonden budget geldt dat er geen fouten en onzekerheden zijn geconstateerd die de daarvoor geldende tolerantiegrens overschrijden.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Wij bevelen de minister van SZW (in afstemming met de minister van Financiën) aan een vollediger beeld te geven van de financiële informatie (uitgaven, verloop voorschotten en andere balansposten) betreffende de

kinderopvangtoeslag, door deze informatie volledig in één
verantwoording op te nemen en/of een duidelijke verwijzing op te nemen
naar de andere verantwoording.

56

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie:

'U doet de aanbeveling om een vollediger beeld te geven door deze informatie volledig op te nemen in één jaarverantwoording en/of een duidelijke verwijzing naar de andere verantwoording. In overleg met de minister van Financiën zal worden bezien op welke manier er beter verwezen kan worden naar de verschillende plekken waar financiële gegevens over de toeslagen vermeld worden. Opname in één verantwoording ligt niet in de rede vanwege de verantwoordelijkheidsverdeling, waarbij ik als minister van het beleidsdepartement verantwoordelijk ben voor het beleid en de minister van Financiën verantwoordelijk is voor de uitvoering door de Belastingdienst.'

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](http://Lees%20de%20volledige%20reactie%20op%20verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

Nawoord Algemene Rekenkamer

Onze aanbeveling is erop gericht de informatievoorziening over de kinderopvangtoeslag aan de Tweede kamer te verbeteren door de informatie, over zowel de financiën als over de beheersmatige aspecten bij de uitvoering, zoveel mogelijk in samenhang te presenteren. Dit kan naar onze mening zonder te tornen aan de bestaande verantwoordelijkheidsverdeling en kaders voor de verantwoording.

5.5 Oordeel rechtmatigheid financiële informatie: geen fouten en onzekerheden

Wij zijn van [oordeel](#) dat de in de financiële overzichten opgenomen verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansposten in het Jaarverslag 2013 van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid [rechtmatig](#) zijn. Wij geven ons oordeel onder [voorbehoud](#) van goedkeuring van de slotwetmutaties door de Staten-Generaal.

Voorbehoud bij het oordeel over de financiële informatie

Het bedrag aan verplichtingen omvat in totaal 901,7 miljoen euro aan overschrijdingen op de begrotingsartikelen 2, 6, 8 en 12. Het bedrag aan uitgaven omvat in totaal 8 miljoen euro aan overschrijdingen op de begrotingsartikelen 6, 8, 12 en 97. Gaan de Staten-Generaal niet akkoord met de daarmee samenhangende slotwetmutaties, dan moeten wij onze oordelen over de financiële informatie mogelijk herzien.

5.5.1 Aandachtspunt: Wet normering topinkomens

57

Omdat de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector onduidelijkheden bevat, kunnen ministeries deze wet op het aspect inhuur derden niet altijd naleven.

Gerelateerde resultaten

[Nadere voorschriften WNT te laat; WNT deels onuitvoerbaar](#) (BZK)

5.6 Oordeel deugdelijke weergave financiële informatie: geen fouten en onzekerheden

Wij zijn van [oordeel](#) dat de in de financiële overzichten opgenomen financiële informatie in het Jaarverslag 2013 van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid [deugdelijk](#) is weergegeven en voldoet aan de [verslaggevingsvoorschriften](#).

5.7 Rechtmatigheid en deugdelijke weergave op artikelniveau: geen fouten en onzekerheden

Wij controleren ook op artikelniveau de deugdelijke weergave en de rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en afgerekende voorschotten. Wij hebben hierbij geen belangrijke [fouten of onzekerheden](#) geconstateerd in het Jaarverslag 2013 van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

5.8 Onvolkomenheden in relatie tot artikelen SZW

Bij geen artikelen mogelijk gevolgen van onvolkomenheden

Geen van de artikelen/baten-lastenagentschappen kunnen gevolgen ondervinden van de onvolkomenheden in de bedrijfsvoering, zie het [overzicht financiële informatie per begrotingsartikel](#).

Financiële informatie per begrotingsartikel 2013 Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV)		€ Bedrijfsvoering	€ Financiële info
		Tolerantiegrenzen overschreden?	
		nee	nee
<p>artikel dat gevolgen kan ondervinden van de onvolkomenheid (mogelijke gevolgen voor bijvoorbeeld rechtmatigheid, betrouwbaarheid gegevens of doelrealisatie)</p> <p>6 artikel waar fouten of onzekerheden in de rechtmatigheid of deugdelijke weergave zijn geconstateerd als gevolg van de onvolkomenheid</p>		Geen onvolkomenheid	Afweken
Beleidsartikelen			
Art. nr. Omschrijving	Uitgaven 2013 (x 1.000)		
01 Arbeidsmarkt	€ 12.083	nee	
02 Bijstand, Toeslagenwet en Sociale wvz.	€ 9.751.058	nee	
03 Arbeidsongeschiktheid	€ 593	nee	
04 Jonggehandicapten	€ 2.670.218	nee	
05 Werkloosheid	€ 15.705	nee	
06 Ziekte en zwangerschap	€ 6.171	nee	
07 Kinderopvang	€ 2.331.576	nee	
08 Ouderdagsvoorziening	€ 1.262.819	nee	
09 Nabestaanden	€ 814	nee	
10 Tegemoetkoming ouders	€ 4.335.531	nee	
11 Uitvoeringskosten	€ 454.688	nee	
12 Rijksbijdragen	€ 8.041.464	nee	
13 Integratie en maatschappelijke samenhang	€ 95.434	nee	
Niet-beleidsartikelen			
96 Apparaatuitgaven kerndepartement	€ 251.182	nee	
97 Aflopende regelingen	€ 929	nee	
98 Algemeen	€ 60.050	nee	
99 Nominaal en onvoorzien	€ 0	nee	
Baten-lastenagentschappen			
Agentschap SZW	-	nee	
Inspectie Werk en Inkomens	-	nee	

6 Alle financiële gegevens

59

6.1 Alle begrotingsartikelen

Begrotingsartikel 1 - Arbeidsmarkt

Verplichtingen		
Begroot	€ 24.182	-
Verantwoord	€ 11.303	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 12.879	-
Tolerantie (F+O)	€ 1.130	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 24.272	-
Verantwoord	€ 12.083	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 12.189	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 37.755	-
Verantwoord	€ 30.722	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 7.033	-

Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 62.027	-
Verantwoord	€ 42.805	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 19.222	-
Tolerantie (F+O)	€ 4.280	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 15	0,03%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 15	0,03%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

60

Begrotingsartikel 2 - Bijstand, Toeslagenwet en Sociale Werkvoorziening

Verplichtingen		
Begroot	€ 9.219.036	-
Verantwoord	€ 10.660.968	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -1.441.932	-
Tolerantie (F+O)	€ 319.829	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		

Uitgaven		
Begroot	€ 9.219.668	-
Verantwoord	€ 9.751.058	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -531.390	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 127.483	-
Verantwoord	€ 111.947	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 15.536	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 9.347.151	-
Verantwoord	€ 9.863.005	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -515.854	-
Tolerantie (F+O)	€ 295.890	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 2	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 2	0,00%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Begrotingsartikel 3 - Arbeidsongeschiktheid

Verplichtingen		
Begroot	€ 472	-
Verantwoord	€ 593	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -121	-

Verplichtingen		
Tolerantie (F+O)	€ 59	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 472	-
Verantwoord	€ 593	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -121	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 0	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 472	-
Verantwoord	€ 593	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -121	-
Tolerantie (F+O)	€ 59	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 5	0,87%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 5	0,87%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-

Uitgaven en Ontvangsten		
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Begrotingsartikel 4 - Jonggehandicapten

Verplichtingen		
Begroot	€ 2.606.167	-
Verantwoord	€ 2.670.218	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -64.051	-
Tolerantie (F+O)	€ 80.107	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 2.606.167	-
Verantwoord	€ 2.670.218	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -64.051	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 13.775	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -13.775	-
Uitgaven en Ontvangsten		

Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 2.606.167	-
Verantwoord	€ 2.683.993	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -77.826	-
Tolerantie (F+O)	€ 80.520	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

64

Begrotingsartikel 5 - Werkloosheid

Verplichtingen		
Begroot	€ 5.122	-
Verantwoord	€ 15.705	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -10.583	-
Tolerantie (F+O)	€ 1.570	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 5.122	-

Uitgaven		
Verantwoord	€ 15.705	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -10.583	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 0	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 5.122	-
Verantwoord	€ 15.705	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -10.583	-
Tolerantie (F+O)	€ 1.570	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

65

Begrotingsartikel 6 - Ziekte en zwangerschap

Verplichtingen		
Begroot	€ 5.164	-
Verantwoord	€ 6.171	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -1.007	-
Tolerantie (F+O)	€ 617	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%

Verplichtingen		
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 5.164	-
Verantwoord	€ 6.171	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -1.007	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 301	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -301	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 5.164	-
Verantwoord	€ 6.472	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -1.308	-
Tolerantie (F+O)	€ 647	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 3	0,04%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 3	0,04%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%

Uitgaven en Ontvangsten		
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

67

Begrotingsartikel 7 - Kinderopvang

Verplichtingen		
Begroot	€ 2.710.458	-
Verantwoord	€ 2.327.501	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 382.957	-
Tolerantie (F+O)	€ 69.825	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 2.710.970	-
Verantwoord	€ 2.331.576	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 379.394	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 1.427.015	-
Verantwoord	€ 1.486.635	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -59.620	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 4.137.985	-
Verantwoord	€ 3.818.211	-

Uitgaven en Ontvangsten		
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 319.774	-
Tolerantie (F+O)	€ 114.546	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

68

Begrotingsartikel 8 - Oudedagsvoorziening

Verplichtingen		
Begroot	€ 988.574	-
Verantwoord	€ 1.262.819	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -274.245	-
Tolerantie (F+O)	€ 37.885	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 988.574	-
Verantwoord	€ 1.262.819	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -274.245	-

Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 0	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 988.574	-
Verantwoord	€ 1.262.819	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -274.245	-
Tolerantie (F+O)	€ 37.885	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 110	0,01%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 110	0,01%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Begrotingsartikel 9 - Nabestaanden

Verplichtingen		
Begroot	€ 937	-
Verantwoord	€ 814	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 123	-
Tolerantie (F+O)	€ 81	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%

Verplichtingen		
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 937	-
Verantwoord	€ 814	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 123	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 0	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 937	-
Verantwoord	€ 814	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 123	-
Tolerantie (F+O)	€ 81	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

70

Begrotingsartikel 10 - Tegemoetkoming ouders

Verplichtingen

Verplichtingen		
Begroot	€ 4.276.554	-
Verantwoord	€ 4.335.531	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -58.977	-
Tolerantie (F+O)	€ 130.066	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 4.276.554	-
Verantwoord	€ 4.335.531	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -58.977	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 154.180	-
Verantwoord	€ 185.843	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -31.663	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 4.430.734	-
Verantwoord	€ 4.521.374	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -90.640	-
Tolerantie (F+O)	€ 135.641	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%

Uitgaven en Ontvangsten		
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

72

Begrotingsartikel 11 - Uitvoeringskosten

Verplichtingen		
Begroot	€ 432.859	-
Verantwoord	€ 454.688	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -21.829	-
Tolerantie (F+O)	€ 15.000	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 432.859	-
Verantwoord	€ 454.688	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -21.829	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 6.289	-

Ontvangsten		
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -6.289	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 432.859	-
Verantwoord	€ 460.977	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -28.118	-
Tolerantie (F+O)	€ 15.000	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

73

Begrotingsartikel 12 - Rijksbijdragen

Verplichtingen		
Begroot	€ 9.553.531	-
Verantwoord	€ 8.041.464	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 1.512.067	-
Tolerantie (F+O)	€ 241.244	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Uitgaven		
Begroot	€ 9.553.531	-
Verantwoord	€ 8.041.464	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 1.512.067	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 510	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -510	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 9.553.531	-
Verantwoord	€ 8.041.974	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 1.511.557	-
Tolerantie (F+O)	€ 241.259	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

74

Begrotingsartikel 13 - Integratie en maatschappelijke samenhang

Verplichtingen		
Begroot	€ 166.387	-
Verantwoord	€ 87.409	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 78.978	-
Tolerantie (F+O)	€ 8.741	10,00%

Verplichtingen		
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 300	0,34%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 300	0,34%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 172.387	-
Verantwoord	€ 95.434	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 76.953	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 27.566	-
Verantwoord	€ 178.858	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -151.292	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 199.953	-
Verantwoord	€ 274.292	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -74.339	-
Tolerantie (F+O)	€ 15.000	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 7	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 7	0,00%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-

Uitgaven en Ontvangsten		
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

76

Begrotingsartikel 96 - Apparaatsuitgaven kerndepartement

Verplichtingen		
Begroot	€ 248.640	-
Verantwoord	€ 250.629	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -1.989	-
Tolerantie (F+O)	€ 15.000	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 761	0,30%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 125	0,05%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 886	0,35%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 52	0,02%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 52	0,02%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-
Uitgaven		
Begroot	€ 248.640	-
Verantwoord	€ 251.182	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -2.542	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 11.035	-
Verantwoord	€ 9.744	-

Ontvangsten		
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 1.291	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 259.675	-
Verantwoord	€ 260.926	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -1.251	-
Tolerantie (F+O)	€ 15.000	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 991	0,38%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 57	0,02%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 1.048	0,40%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Begrotingsartikel 97 - Aflopende regelingen

Verplichtingen		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 799	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -799	-
Tolerantie (F+O)	€ 80	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%

Verplichtingen		
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 929	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -929	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 510	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -510	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 1.439	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -1.439	-
Tolerantie (F+O)	€ 144	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Begrotingsartikel 98 - Algemeen

Verplichtingen		
Begroot	€ 67.118	-
Verantwoord	€ 59.313	-

Verplichtingen		
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 7.805	-
Tolerantie (F+O)	€ 5.931	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 245	0,41%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 245	0,41%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 3	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 3	0,00%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-
Uitgaven		
Begroot	€ 67.028	-
Verantwoord	€ 60.050	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 6.978	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 25.812	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -25.812	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 67.028	-
Verantwoord	€ 85.862	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -18.834	-
Tolerantie (F+O)	€ 8.586	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 118	0,14%

Uitgaven en Ontvangsten		
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 14	0,02%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 131	0,15%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

80

Begrotingsartikel 99 - Nominaal en onvoorzien

Verplichtingen		
Begroot	€ 77.598	-
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 77.598	-
Tolerantie (F+O)	€ 0	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 77.598	-
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 77.598	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-

Ontvangsten		
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 0	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 77.598	-
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 77.598	-
Tolerantie (F+O)	€ 0	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

81

Totaal begrotingsartikelen

Verplichtingen		
Begroot	€ 30.382.799	-
Verantwoord	€ 30.185.925	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 196.874	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 1.061	0,00%
Tolerantie (F)	€ 301.859	1,00%
Tolerantiegrens overschreden (F)	Nee	-
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 371	0,00%
Tolerantie (O)	€ 905.578	3,00%
Tolerantiegrens overschreden (O)	Nee	-

Verplichtingen		
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 1.432	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 54	0,00%
Tolerantie (F)	€ 301.859	1,00%
Tolerantiegrens overschreden (F)	Nee	-
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Tolerantie (O)	€ 905.578	3,00%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 54	0,00%
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 32.174.977	-
Verantwoord	€ 31.341.261	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 833.716	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 1.251	0,00%
Tolerantie (F)	€ 313.413	1,00%
Tolerantiegrens overschreden (F)	Nee	-
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 71	0,00%
Tolerantie (O)	€ 940.238	3,00%
Tolerantiegrens overschreden (O)	Nee	-
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 1.321	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Tolerantie (F)	€ 313.413	1,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Tolerantie (O)	€ 940.238	3,00%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

6.2 Baten-lastendiensten

83

Agentschap SZW

Baten		
Begroot	€ 18.260	-
Verantwoord	€ 20.651	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -2.391	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 56	0,27%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 56	0,27%
Bijdrage moederdepartement		
Begroot	€ 10.530	-
Verantwoord	€ 12.978	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -2.448	-

Inspectie Werk en Inkomen

Baten		
Begroot	€ 10.005	-
Verantwoord	€ 9.703	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 302	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Baten		
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Bijdrage moederdepartement		
Begroot	€ 10.000	-
Verantwoord	€ 9.041	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 959	-

84

Totaal baten		
Baten		
Begroot	€ 28.265	-
Verantwoord	€ 30.354	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -2.089	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Tolerantie (F)	€ 3.035	10,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Tolerantie (O)	€ 3.035	10,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 56	0,19%
Tolerantie (F)	€ 3.035	10,00%
Tolerantiegrens overschreden (F)	Nee	-
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Tolerantie (O)	€ 3.035	10,00%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 56	0,19%

6.3 Saldibalans

Saldibalanspost 3 - Liquide middelen

Saldibalans		
Verantwoord	€ 12	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -12	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Saldibalanspost 5 - Uitgaven buiten begrotingsverband

Saldibalans		
Verantwoord	€ 12.745	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -12.745	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Saldibalanspost 6 - Ontvangsten buiten begrotingsverband

Saldibalans		
Verantwoord	€ 11.362	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -11.362	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%

Saldibalans		
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Saldibalanspost 7 - Openstaande rechten

Saldibalans		
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 0	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Saldibalanspost 8 - Extra-comptabele vorderingen

Saldibalans		
Verantwoord	€ 103.733	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -103.733	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Saldibalanspost 9 - Extra-comptabele schulden

Saldibalans		
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 0	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Saldibalanspost 10 - Voorschotten

Saldibalans		
Verantwoord	€ 18.620.865	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -18.620.865	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 3.476	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 3.476	0,02%

Saldibalanspost 11 - Garantieverplichtingen

Saldibalans		
Verantwoord	€ 1.189	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -1.189	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%

Saldibalans		
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Saldibalanspost 12 - Openstaande verplichtingen

Saldibalans		
Verantwoord	€ 9.690.730	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -9.690.730	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 54	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 53	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 107	0,00%

Saldibalanspost 13 - Deelnemingen

Saldibalans		
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 0	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%

Saldibalans		
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

89

Totaal saldibalans

Saldibalans		
Verantwoord	€ 28.440.636	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -28.440.636	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Tolerantie (F)	€ 284.406	1,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Tolerantie (O)	€ 853.219	3,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 54	0,00%
Tolerantie (F)	€ 284.406	1,00%
Tolerantiegrens overschreden (F)	Nee	-
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 3.529	0%
Tolerantie (O)	€ 853.219	3,00%
Tolerantiegrens overschreden (O)	Nee	-
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 3.583	0,01%

6.4 Afgerekende voorschotten

Totaal afgerekende voorschotten 2013

Totaal afgerekende voorschotten		
Verantwoord	€ 13.287.516	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -13.287.516	-
Tolerantie (F+O)	€ 398.625	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%

Totaal afgerekende voorschotten			90
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%	
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%	
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%	
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%	
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%	